

3 Rozmowa
z Kazimierzem Kimso

6 Rada Ochrony Pracy

7 Raport
Inspekcji Pracy

12 Wskaźniki ekono-
miczno-finansowe

*Wraz z nadejściem
Wielkiej Nocy
powraca do nas
wiara, nadzieja i miłość.
Wierzymy w potęgę
nadchodzącej mocy.
Dzielmy się chlebem,
cieszymy się Niebem!*

*Z okazji
nadchodzących Świąt
Zmartwychwstania
Pańskiego
życzenia wspaniałych
wiosennych przeżyć,
radości i życzliwości
składa*

Dzieci wiedzą prawie wszystko

Po raz siedemnasty we wrocławskiej szkole podstawowej nr 17 odbył się dolnośląski finał konkursu „Od Solidarności do III Rzeczypospolitej”.

Zwycięzcy w kategorii szkół podstawowych – uczniowie z Tyńca Małego

Jest to niezwykła impreza, która rozwija uczniowską wiedzę o historii Polski, którą można przecież dotykać osobiście – opowiedziała mama jednej z uczestniczek rywalizacji. Pamiętam tamte czasy, ale szczegółowość pytań wykraczała poza moją wiedzę - wspominała mieszkanka wrocławskiego Gądowa.

Jak co roku rywalizacja toczyła się na trzech poziomach. Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i licealnych zmagali się z pytaniami tekstowymi, dźwiękowymi i wizualnymi. W przypadku podstawówek ważne były nawet połówki punktów.

Ostatecznie pierwsze miejsce wśród zespołów licealnych zdobyła drużyna XIII LO z Wrocławia, największą wiedzą wśród gimnazjalistów wykazali się uczniowie z Koberzyc, a zwycięstwo na poziomie podstawówek odnieśli zacy z Tyńca Małego.

Organizatorzy zadbali o liczną rzeszę sponsorów, dlatego wszy-

scy uczestnicy zostali obdarowani książkami, gramami, komiksami i innymi gadżetami. W tym roku wyjątkowo zdobywcy pierwszych miejsc wraz z opiekunami zostali nagrodzeni kilkudniową wycieczką do Gdańska - do kolebki „Solidarności”. Na przejazd, noclegi i wiele atrakcji złożyli się sponsorzy, którzy odpowiedzieli na prośbę Jarosława Krauzego. Zbieżność 17 edycji i 17 szkoły podstawowej zobowiązuje - powiedział pomysłodawca. Jako członek władz związku zawodowego „Solidarność” i wrocławski radny zobowiązał się do bycia przewodnikiem dla młodzieży. Jak zapewnił – otworzą się przed nimi różne drzwi i miejsca niedostępne dla turystów. Jak co roku intelektualne zmagania uświetnił występ chóru „Bel canto” pod wodzą pani Edyty Kołacz, która wybrała bogaty repertuar od: „Psalmu stojących w kolejce”, przez „Kocham Cię Polsko” po nieśmiertelne „Mury”.

TB

Najserdeczniejsze życzenia szczęśliwych i radosnych Świąt Zmartwychwstania Pańskiego wszystkim Członkom „Solidarności” służby zdrowia składa w imieniu Międzyregionalnej Sekcji Ochrony Zdrowia NSZZ „Solidarność” Przewodnicząca Hanna Trochimczuk-Fidut

„Solidarność” wzywa do ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej

Coraz większa niepewność co do przyszłości Europy socjalnej wymaga oparcia praw polskich pracowników na solidnym fundamencie – apeluje „Solidarność”. Prezydium KK w swoim stanowisku z 22 marca uznaje za konieczne podjęcie działań prawnych i faktycznych zbliżających Polskę do ratyfikacji Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej.

Zrewidowana Europejska Karta Społeczna (ZEKS) jest jednym z podstawowych dokumentów Rady Europy. Określa prawa i wolności obywatelskie, a także mechanizm kontrolny gwarantujący ich poszanowanie przez państwa będące stronami Karty. Zgodnie z jej zapisami wszyscy Europejczycy korzystają z takich samych praw, a prawa te mają wpływ na wszystkie aspekty ich codziennego życia, włącznie z mieszkaniem,

zdrowiem, edukacją, zatrudnieniem, zabezpieczeniem społecznym, indywidualnymi podróżami i niedyskryminacją. Jest to jedyna konwencja Rady Europy w dziedzinie praw człowieka, przewidująca systematyczną kontrolę wszystkich zobowiązań przyjętych przez państwa-strony.

Choć polski rząd podpisał ZEKS w 2005 r., to wciąż jej nie ratyfikował, podobnie jak wiele istotnych dla pracowników zapisów poprzedzającej ją Europejskiej Karty Społecznej. NSZZ „Solidarność” od 20 lat w swoich dokumentach programowych wzywał do dopełnienia tego obowiązku. W obecnie przyjętym stanowisku Prezydium KK zwraca się do rządu, aby ten podjął dyskusję na temat ratyfikacji ZEKS w ramach Rady Dialogu Społecznego.

– W ocenie NSZZ „Solidarność” ratyfikacja ZEKS nie może być sztu-

ką dla sztuki, lecz ma służyć podniesieniu poziomu ochrony praw socjalnych, w tym praw pracowniczych – wskazuje Bogdan Kubiak, zastępca przewodniczącego KK NSZZ „Solidarność” i jednocześnie szef zespołu problemowego RDS ds. międzynarodowych. – Dlatego w przyjętym stanowisku wskazujemy także na konieczność modyfikacji obecnego stanu prawnego, by był on zgodny z już ratyfikowanymi postanowieniami Europejskiej Karty Społecznej – dodaje Kubiak.

Dla „Solidarności” niezmiernie istotna jest ratyfikacja Protokołu o Skardze Zbiorowej pozwalającego związkom zawodowym składać skargi w razie nieprzebrzegania przyjętych przez państwo zobowiązań.

SOLIDARNOSC.ORG.PL

NIEZALEŻNY SAMORZĄDNY ZWIĄZEK ZAWODOWY

Solidarność

KOMISJA KRAJOWA I ZARZĄD REGIONU KONIŃSKIEGO zapraszają na

XVIII Ogólnopolską Pielgrzymkę NSZZ „Solidarność”

do Matki Bożej Bolesnej Królowej Polski w Licheniu

22-23 kwietnia 2017 r.

pod hasłem: *Solidarność musi iść przed walkę.
Wówczas ludzkość może przetrwać.*

(Jan Paweł II – Gdańsk, 12.06.1987r.)

PROGRAM:

22 kwietnia 2017 r.(sobota)

19.00 - Droga krzyżowa – ks. Grzegorz Molewski,

Proboszcz Parafii św. Jadwigi Śląskiej w Niezawie

23 kwietnia 2017 r. (niedziela)

10.30 - Rejestracja pocztów sztandarowych

11.15 - Wprowadzenie pocztów sztandarowych do bazyliki

12.00 - Wprowadzenie relikwii bł. ks. Jerzego Popiełuszki

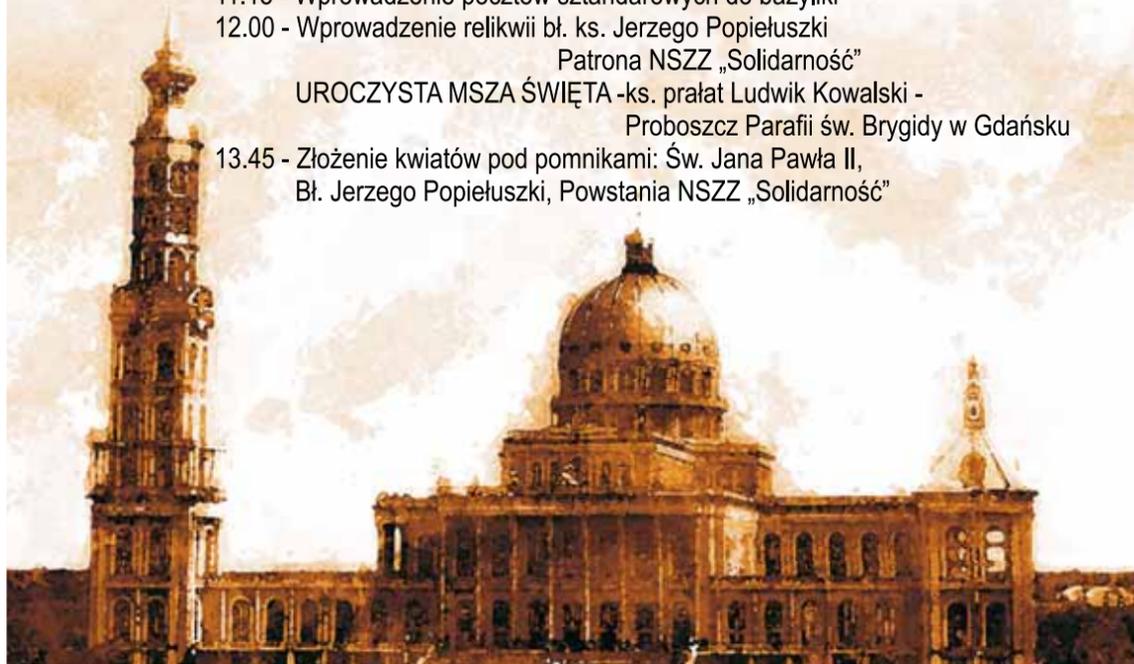
Patrona NSZZ „Solidarność”

UROCZYSTA MSZA ŚWIĘTA -ks. prałat Ludwik Kowalski -

Proboszcz Parafii św. Brygidy w Gdańsku

13.45 - Złożenie kwiatów pod pomnikami: Św. Jana Pawła II,

Bł. Jerzego Popiełuszki, Powstania NSZZ „Solidarność”

O wyzysku pracowników trzeba krzyczeć

Rozmowa z Kazimierzem Kimso, przewodniczącym Zarządu Regionu Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność”

Czy tematy poruszane w Radzie Ochrony Pracy, zaskakują działacza związkowego, czy potwierdzają tylko to, co już wcześniej wiedział?

Często tematy tam poruszane są kontynuacją tego, o czym już wiemy. One zresztą są podnoszone np. na naszych spotkaniach związkowych lub u pracodawców. Wiele spraw można tam zobaczyć z innej strony. Choćby to, że pracujemy ponad miarę. Świadczy o tym ostatni raport potwierdzający to, że jeśli chodzi o ewidencjonowany czas pracy, Polska jest w czołówce światowej. Płacimy za to wysokie koszty związane ze zdrowiem, o czym wiedziałem dotąd intuicyjnie. Teraz mam na to twarde dowody, bo oprócz związkowców, pracodawców, polityków, zasiadają tam też przedstawiciele nauki, instytutów badawczych. Podobnie rzecz się ma z naszymi związkowymi postulatami, aby ograniczyć stosowanie umów śmieciowych. Tu też są naukowe opracowania, które potwierdzają nasze intuicje, że nadmiar takich umów przynosi szkody gospodarce. **Czego dotyczyło ostatnie stanowisko Rady Ochrony Pracy?**

Zajęliśmy stanowisko w sprawie chorób zawodowych i związanych z pracą. Zawarliśmy tam postulat rozszerzenia badań profilaktycznych. Zwróciliśmy uwagę na choroby nie tylko zawodowe, ale te, które często mają związek z pracą – jak stres i choroby, które wywołuje. Niestety Polska bryluje w statystykach. Trzeba rozszerzyć badania profilaktyczne. Zapewne wpływ na te statystyki mają także tzw. atypowe formy zatrudnienia. Weźmy choćby pracowników agencji pracy tymczasowej, którzy zamiast pracować czasowo, pracują w ten sposób wiele lat. To jest sytuacja patologiczna. Miejmy nadzieję, że nowelizacja Ustawy o agencjach pracy tymczasowej rozwiąże ten problem.

W tym roku wrocławska konferencja organizowana z okazji Światowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych będzie poświęcona ponadzakładowemu nadzorowi nad warunkami pracy. Dlaczego taki temat?

Bo to obecnie istotne zagadnienie. Wcześniej dyskutowaliśmy, czy wystarczający jest zakładowy nadzór nad warunkami pracy, czy prawo skutecznie chroni warunki pracy, rozmawialiśmy o atypo-

wych umowach o pracę. Teraz przyszła pora na pytanie o rolę instytucji powołanych do zatroszczenia się o te warunki pracy – Państwo-wa Inspekcja Pracy, Sanepid, Państwowa Straż Pożarna, służby kontrolujące legalność zatrudnienia, Instytut Medycyny Pracy.

Wiele instytucji, a często pracownik ma wrażenie, że jest sam...

Niestety tak. Wprawdzie liczba wypadków przy pracy spada,

niegdyś przez byłego przewodniczącego NSZZ „Solidarność” Janusza Śniadka, że na Dolnym Śląsku klimat dla dialogu był zawsze dużo lepszy niż w kraju?

Tak. Pamiętajmy, że nawet gdy ze względu na pozorowanie dialogu przez ówczesnie rządzącą Platformę Obywatelską, wyszliśmy z Komisji Trójstronnej, to dalej na szczęblu WKDS prowadziliśmy dialog z przedsiębiorcami. Założyliśmy Forum Dialogu i tam prowadzi-

WRDS powinien być bardziej włączony do dialogu jako ciało do tego predysponowane ustawowo.

Trwa też dialog Komisji Krajowej z obecną władzą. Na jej obradach gościł prezydent, premier, ostatnio był wicepremier Morawiecki. Czy to dialog rzeczywisty, czy jedynie rytuał?

To jest dobre pytanie. Pamiętajmy, że za poprzednich rządów ten dialog był pozorowany. Obecnie jesteśmy wysłuchiwanie, choć nie zawsze zadowolony z efektów.

Jak choćby kwestia śląskich kopalń...

Tak, ale też dodałbym kwestię oświaty. To są niezwykle ważne problemy, do których trzeba podejść z bardzo dużą uwagą. Natomiast nie ulega wątpliwości, że obecny rząd podjął się działań zmierzających do polepszenia sytuacji ludzi pracy, wsłuchując się w nasze postulaty. Choćby obniżenie wieku emerytalnego. Wprawdzie 500+ to nie był nasz postulat, ale poparliśmy ten pomysł, zgłaszając również wiele uwag merytorycznych. Zmniejszyła się strefa ubóstwa i to nawet oponenti chwalą. Dzieciom i rodzinom żyje się lepiej.

Oczywiście jest nierozwiązana jeszcze kwestia wolnych niedziel. Myślę, że jest to asumpt, aby dyskutować nad zaostreniem zgody na pracę w niedzielę tylko do zawodów

użyteczności publicznej (szpitale, wojsko, policja, instytucje kulturalne). Trzeba oddać pracownikom, zapędzonym w kierat dom-praca-pieniądz-kredyt, czas wolny, aby mieli czas dla rodziny, na rozwijanie swoich pasji oraz aby zarabiali wystarczająco w ustawowym czasie pracy.

Znamy przykład pracodawcy, który wśród pracowników sonduje kwestię pracy 3 maja, czyli w święto narodowe i używa straszaka, że jeśli nie stawią się tego dnia, to skorzysta z pracy Ukraińców.

Niestety prawo pracy zostało przez lata mocno zliberalizowane. W sytuacji wprowadzenia pracy zmianowej można mieć w roku ponad 400 godzin nadliczbowych. Wykorzystują to pracodawcy, bo wiedzą, że dla pracowników mało zarabiających jest to okazją do powiększenia zarobków. Te zapisy przyjęto na czas kryzysu, a zostały dalej. Łatwo wprowadza się takie zapisy, które pozwalają na wyzyskiwanie pracowników i o tym

FOT. JANUSZ WOLNIAK

ale chcemy też zapytać o ich sposób ewidencji. Czy ten obraz jest prawdziwy, skoro okazuje się, że na budowie spada nie pracownik, ale „... podmiot, firma”, to czy te statystyki są rzeczywiste? Podobnie jest z czasem pracy. Jeśli pod względem zewidencjonowanego czasu pracy jesteśmy w czołówce, to jak te statystyki będą wyglądać, jeśli wliczymy niezewidencjonowany czas pracy. Zapewne okazałoby się wtedy liderem.

Jakie są późniejsze konsekwencje wniosków wpływających z takich konferencji?

Po pierwsze, takie spotkania integrują nasze dolnośląskie środowisko pracodawców i nas związkowców. Na różnych forach następuje potem wyraźne zbliżenie naszych stanowisk, mimo że przecież nasze podejście na początku było do określonych tematów inne. Pracodawcy doceniają, że zapraszamy najlepszych ekspertów w dziedzinie ochrony pracy.

Czy prawdziwa jest opinia wygłoszona

trzeba krzyczeć. Ten przywołany przypadek może być niestety okazją do konfliktu. Tu powinno być przestrzegane bezwzględnie nasze prawo. To jest dyskryminacja pracowników i łamanie naszej tradycji. **Za rok minie kolejna kadencja w naszym Związku. Jak wypada podsumowanie tego okresu?**

Był to z pewnością pracowity i dobry czas. Negocjacje w zakładach pracy nad regulaminami pracy czy rewaloryzacją płac, zakończone pozytywnie spory zbiorowe, jak np. w Przewozach Regionalnych, pracownikach pomocy społecznej, Urzędu Pracy, Zarządu Gospodarki Zasobów Mieszkaniowych. Takie długoletnie umowy to dobry zwyczaj i dobre wzorce dla innych. To cieszy i daje satysfakcję. Oczywiście jest też wiele rozpoczętych sporów zbiorowych. Mam nadzieję, że uda się je zakończyć bez strajków.

W skali kraju wierzę, że uda się jeszcze poprawić sytuację pracowników, szczególnie w kontekście umów cywilno-prawnych. Wyraźnie widać, że płace rosną, co sprawia, że gdzieś te nasze działania doprowadzające do podwyższenia płacy minimalnej w Polsce przyniosą powoli efekty...

Wbrew opiniom części ekspertów, że miało to przynieść jedynie wzrost bezrobocia...

A jest inaczej. Hasło, które kiedyś firmowało naszą akcję informacyjną – „Niskie płace barierą rozwoju Polski”, doskonale pokazuje, że to my mieliśmy rację. Trzeba z dużą ostrożnością podchodzić do opinii ekonomistów, które jak pokazuje sytuacja, były opiniami zamówionymi przez pewne środowiska.

ROZMAWIALI: MARCIN RACZKOWSKI I JANUSZ WOLNIAK

Wrocław, 23 marca

DOLNOŚLĄSKA
SOLIDARNOŚĆ

Od 1991 r. do 2000 r. „Co Tydzień »S«”

Redagują:
Marcin Raczkowski (redaktor naczelny),
Paweł Chabiński, Janusz Wolniak

Skład komputerowy:
Sławomir Kowalik

Adres:
53-661 Wrocław, pl. Solidarności 1/3/5
I piętro, pok. 121
tel.: 71 78 10 157;
faks: 71 355 15 65

e-mail:
redakcja.wroc@solidarnosc.org.pl

Wydawca: Region Dolny OI1sk
NSZZ „Solidarność”

Druk: Polskapresse Sp. z o.o.

Nakład: 6500 egz.

Numer zamknięto:
6.04.2017 r.

Redakcja zastrzega sobie prawo do redagowania i skracania tekstów.

Strona internetowa Regionu Dolny Śląsk NSZZ „S”
www.solidarnosc.wroc.pl

Nauczyciele czekają na podwyżki

Wiele się ostatnio działo w oświacie. W końcu marca zakończył się proces ustalenia nowej sieci placówek oświatowych, ZNP przeprowadził strajk szkolny, opozycja zbierała podpisy pod referendum ws. reformy, oświatowa „Solidarność” intensywnie negocjowała a minister Anna Zalewska obiecywała. Podwyżki.

Oświatowe strajki

Gorąco ostatnio działo się w oświacie. Część środowiska związanego z ZNP podjęła próbę zorganizowania strajku. Najpierw miał być to protest przeciwko reformie, ale gdy się okazało, że z takimi postulatami nie można występować przeciwko dyrektorom, bo to nie ten adres, zażądano podwyżek i gwarancji miejsc pracy. Gdyby tak od początku ZNP mówił, to i „Solidarność” oświatowa by się pod tym podpisała. Tyle w tej sprawie toczą się obecnie intensywne negocjacje. Prezes ZNP Broniarz użył jeszcze dodatkowej broni w postaci rodziców. Zaapelowano do nich, by w dniu strajku dzieci do szkół nie posyłać. Na nic zdały się jednak te apele. Rząd szacuje, że w akcji protestacyjnej wzięło udział 11% pracowników oświaty a ZNP mówi o 40%. Jak by nie było, ta akcja sukcesem nie była. Nie było jedności nauczycielskich związków, bo kontekst polityczny nie służył tej sprawie.

Siec szkół gotowa

Do 31 marca samorzady w całej Polsce musiały przyjąć uchwały ws. nowej sieci szkół. Jeśli tego nie zrobiły, a zdarzyły się takie, przekształcenia stały się ważne z mocy prawa.

Wszystkie rady gmin i rady powiatów, które przesłały kuratorom oświaty uchwały w sprawie projektu dostosowania sieci szkół do nowego ustroju szkolnego otrzymały już pozytywną opinię – poinformowała na konferencji prasowej wiceminister edukacji Maciej Kopeć.

Wdrażana obecnie reforma edukacji ma charakter ewolucyjny. Zmiany zaczną się w roku szkolnym 2017/2018, a zakończą w roku szkolnym 2022/2023. Z kolei zmiany w liceach ogólnokształcących i technikach mają być zapoczątkowane od roku szkolnego 2019/2020, a zakończą się w roku szkolnym 2023/2024.

Do 28 marca br. samorzady podjęły 1147 uchwał w sprawie dostosowania sieci do nowego ustroju szkolnego (40,75% wszystkich samorządów, których uchwały zostały zaopiniowane przez kuratora).

Specjalne zespoły ds. reformy

W Ministerstwie Edukacji Narodowej powołany został zespół do spraw wdrażania reformy, który ko-

ordynuje działania związane z reformą edukacji, w tym w szczególności wspieranie samorządów, nauczycieli, dyrektorów szkół, rodziców i uczniów.

Równocześnie, we wszystkich województwach przy kuratoriach oświaty, działają regionalne zespoły koordynacyjne. Odpowiadają na pytania dyrektorów, rodziców i samorządów, a także wyjaśniają, na czym polegać będą przekształcenia szkół niezbędne do przeprowadzenia zmiany struktury szkolnej. Kuratorzy oświaty zdągnęli każdą gminę na swoim terenie, wiedzą gdzie mogą pojawić się ewentualne trudności i pomagają w ich rozwiązywaniu. Kontakt do poszczególnych koordynatorów wdrażania reformy w regionie można znaleźć na stronie internetowej: www.reformaedukacji.men.gov.pl.

Wdrażanie nowej podstawy programowej

14 lutego br. minister Anna Zalewska podpisała rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej. Będzie ona obowiązywała już od 1 września tego roku. Z nowej podstawy programowej będą uczyli się uczniowie klas I, II, V, VII szkoły podstawowej. Podstawa będzie obowiązywała: w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz w innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach podstawowych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, w branżowej szkole I stopnia, szkole specjalnej przysposabiającej do pracy, w pierwszych semestrach szkoły policealnej, a w latach następnych również w kolejnych semestrach tej szkoły.

Nowe podręczniki

Do końca czerwca 2017 r. przygotowane zostaną nowe podręczni-

ki do nowej podstawy programowej. Podręczniki, materiały edukacyjne, materiały ćwiczeniowe uczniowie szkół podstawowych oraz klas gimnazjalnych otrzymają bezpłatnie bezpośrednio w swoich szkołach. Do 27 marca br. do Ministerstwa Edukacji Narodowej wpłynęły 74 wnioski o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników, w tym do I etapu edukacyjnego 17 i do II etapu

edukacyjnego 57. Do 48 podręczników zostali już wyznaczeni rzeczoznawcy. Rzeczoznawcy w ciągu 30 dni wydają opinię stwierdzając w niej, czy podręcznik spełnia warunki określone w rozporządzeniu oraz wskazują wszystkie uchybienia podręcznika i konieczne do wprowadzenia poprawki.

Prawo dotyczące reformy oświaty

Ministerstwo Edukacji Narodowej w I i II kwartale tego roku zaplanowało wydanie 40 rozporządzeń dotyczących reformy oświaty, w tym 17 rozporządzeń w I kwartale oraz 23 rozporządzenia w II kwartale. Zgodnie z harmonogramem wdrażania zmian w systemie edukacji minister Zalewska podpisała rozporządzenia, które w szczególności określają m.in. organizację pracy szkół, rekrutacji oraz ramowych planów nauczania. Do 29 marca minister podpisała 12 rozporządzeń m.in. w sprawie: podstawy programowej, podręczników, klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego; rekrutacji do szkół, wysokości wskaźników dotacji, ramowych planów nauczania. A do końca drugiego kwartału będzie ich jeszcze 28.

Prace Zespołu ds. statutu statusu zawodowego

We wtorek, 4 kwietnia br. w Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” odbyło się kolejne posiedzenie Zespołu do spraw statusu zawodowego pracowników oświaty. Było to kolejne spotkanie, w którym udział wzięli przedstawiciele reprezentatywnych organizacji nauczycielskich związków zawodowych, reprezentanci ogólnopolskich organizacji jednostek samorządu terytorialnego oraz przedstawiciele ministerstw.

Jak przewidywał harmonogram prac Zespołu, spotkanie było po-

i związki zawodowe). Wśród tych postulatów są propozycje NSZZ „Solidarność”, które wstępnie uzyskały akceptację Ministerstwa Edukacji Narodowej, m.in. powiązanie płacy nauczycieli ze średnim wynagrodzeniem w gospodarce narodowej i określenie w ustawie-Karta Nauczyciela pensum nauczycieli specjalistów (pedagogów, psychologów, logopedów).

Rząd RP ma przedstawić harmonogram realizacji podwyżek płac w oświacie do 2020 r. w drugiej połowie kwietnia br. Jest to efekt spotkania Prezydium KSOiW NSZZ „Solidarność” z premier Beatą Szydło kilka miesięcy temu.

Minister Anna Zalewska poinformowała, że resort edukacji pracuje nad nową ustawą o finansowaniu oświaty. Nowe regulacje w tym zakresie mają ratować cztery tysiące „małych szkół”, wzmacniać jednoznaczność, promować mniej liczne oddziały szkolne.

Podczas spotkania z panią ministrem dyskutowano o procedurach opiniowania przez kuratoria i związki zawodowe arkuszy organizacyjnych. MEN jednoznacznie stwierdza, że związki zawodowe mają prawo opiniować arkusze już w kwietniu tego roku, a nie dopiero od września br. jak interpretowały zapisy ustawowe w tej kwestii niektóre jednostki samorządu terytorialnego.

MEN i kuratoria oświaty będą monitorować zatrudnianie nauczycieli, zwłaszcza z wygaszanych gimnazjów.

Minister Anna Zalewska odniosła się także do procedury przeprowadzania konkursów na dyrektorów szkół. Zdaniem MEN w konkursach mogą brać udział tylko przedstawiciele trzech reprezentatywnych central związkowych (NSZZ „S”, OPZZ i Forum Związków Zawodowych), w każdym konkursie po jednym przedstawicielu każdej z tych central. Ostatnio w niektórych samorządach zdarzały się sytuacje nadreprezentatywności przedstawicieli Forum Związków Zawodowych w składach komisji konkursowych. Pani minister zadeklarowała, że tę sprawę omówi z kierownictwem Forum Związków Zawodowych.

Podczas spotkania poruszono także problem funkcjonowania szkół niepublicznych, przywrócenia obowiązywania Karty Nauczyciela w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz doprecyzowania przepisu art. 42 Karty Nauczyciela w celu wyeliminowania nadużyć związanych ze zmuszaniem nauczycieli do realizacji nieodpłatnych zajęć edukacyjnych.

OPRACOWAŁ JANUSZ WOLNIAK

Minister Anna Zalewska była gościem nadzwyczajnej Rady Krajowej Sekcji Oświaty NSZZ „Solidarność”

FOT. DANUTA UTRATA

Dwa w jednym

Znany we Wrocławiu hotel Wrocław już nie istnieje. Zamiast niego w jednym budynku są teraz dwa obiekty hotelowe.

Znacznie poszerzona została baza noclegowa i zmodernizowano wnętrza. Przewodniczący „S” Hoteli Orbis we Wrocławiu Andrzej Przytuła z dumą oprowadza mnie po nowych pomieszczeniach. W Polsce firma Accore zarządza 40 hotelami, a są jeszcze hotele w Europie Środkowo-Wschodniej. W polskich hotelach zarządzanych przez francuską grupę inwestycyjną wzajemne relacje są zdaniem działacza związkowego partnerskie i oparte na wzajemnym zaufaniu.

Naturalne i niewymuszone partnerstwo

Wbrew obiegowym opiniom o francuskim kapitale Przytuła z uznaniem wypowiada się o współpracy z zarządem. Jest

nictwo w radzie wzmacnia pozycję negocjacyjną, bo związkowcy dysponują pełnymi informacjami o sytuacji firmy.

Cenny jest także udział w pracach Komisji BHP, wspólnie z przedstawicielem pracodawcy, zakładowym społecznym inspektorem pracy, lekarzem związkowcy analizują, dyskutują i dają zalecenia na temat warunków pracy w hotelach. Udało się m.in. dojść do corocznych przeglądów warunków stanowisk pracy dokonywanych przez komisje bhp. Po dokładnej lustracji hotelu i zbadaniu warunków pracy każdy z członków komisji musi swoim podpisem potwierdzić protokół z dokonanego przeglądu. Udział w pracach komisji jest niezwykle ważny, a dodatkowo dla „Solidarności” ważny

stwarza okazję do porównywania zasad funkcjonowania hoteli i wprowadzanych tam procedur w innych krajach. Okazuje się, że dla Europy Środkowo-Wschodniej rozwiązania zastosowane w naszych placówkach, opatrzone logiem firmy Orbis Accore, są uznawane za wzorcowe.

- Firma idzie cały czas do przodu. Owszem dobrych parę lat temu był kryzys, ale od co najmniej 5 lat obserwujemy koniunkturę i nawet ponoć kiepski dla

Obserwując prace w sekcji pracowników hoteli i gastronomii „S” Przytuła zauważa, że jego koledzy z innych sieci mają o wiele większe problemy pracownicze. Tam gdzie związki są słabsze, pracodawca nie zawsze musi dbać o to, by sytuacja pracownika była dobra.

W Orbis udało się znacznie ograniczyć outsourcing. Pracow-

cy Andrzej Przytuła uważa za bardzo dobry krok.

Działacz przypomina jedną z europejskich manifestacji w Paryżu kilka lat temu, kiedy z kolegami wpadł na kawę do jednej z restauracji niedaleko wieży Eiffla i obsługa była dość zaawansowana wiekowo, a przy tym było coś normalnego. Jednocześnie wi-

Zmodernizowane wnętrze Hotelu Novotel

Andrzej Przytuła - szef „Solidarności” Wrocław Orbis SA

układ zbiorowy pracy oraz korzystny regulamin pracy. Przestrzegana jest polityka antymobbingowa oraz karta etyki obowiązująca zarówno pracodawcę, jak i pracowników. Jest także podpisana karta różnorodności. Dokument podpisany jeszcze za poprzednich rządów z podpisem ówczesnej minister równego traktowania. Wszyscy są zobowiązani do poszanowania w firmie każdego bez dyskryminacji, także płacowej. W kadrze kierowniczej hoteli większość stanowią kobiety, choć sam zarząd jest zdominowany przez mężczyzn.

Przytuła przyznaje, że kilkanaście lat temu, gdy Accore przejmowało sieć hoteli Orbis, widoczne były po stronie zarządu obawy o relacje ze związkami zawodowymi. Szybko jednak nieufność została przełamana. Obecne stosunki Przytuła określa mianem naturalnego i niewymuszonego partnerstwa.

NSZZ „Solidarność” ma przedstawicieli w radzie nadzorczej (3 osoby), przedstawiciele Związku są w radzie pracowników. To uczest-

prestiżowo, bo pracownik widzi, że jesteśmy związkiem, dla którego warunki bhp są niezwykle istotne – podkreśla Andrzej Przytuła.

Dodatkowo Związek ma przedstawicieli w Europejskiej Radzie Zakładowej. Udział w tym gremium

branży ubiegły rok był dla nas bardzo dobry – mówi Andrzej Przytuła. W dużych ośrodkach miejskich, takich właśnie jak Wrocław, jest zauważalny stały napływ gości z zagranicy, jak w roku Europejskiej Stolicy Kultury. W chwili gdy rozmawiamy, zjeżdżają się goście na Przegląd Piosenki Aktorskiej. Latem będzie m.in. World Games 2017, czyli igrzyska sportów nieolimpijskich. Dodatkowo w ubiegłym roku Orbis wchłonął sieć hoteli Hekon.

Rozmawiamy w dawnym Hotelu Wrocław, który teraz został podzielony na 2 obiekty – Novotel oraz Ibis. Wokół tego położonego w centrum Wrocławia miejsca trwa intensywna rozbudowa, co stwarza uzasadnione nadzieje na stały napływ gości, szczególnie tych biznesowych, którzy będą chcieli spotkać się m.in. na konferencjach, kongresach itp.

nicy z zewnątrz nie pilnują standardów i nie zależy im na wykonaniu pracy aż tak jak etatowcom. Pracownik ma kartę indywidualną pracy i na koniec miesiąca jest jasna sytuacja, ile ma nadgodzin itd. Akurat teraz na próbę przywrócony będzie równoważny czas pracy i jego rozliczenie będzie dokonane w ciągu miesiąca. Pracodawca będzie mógł elastycznie zareagować na okresowe obłożenie pracą w hotelu.

W firmie są zabezpieczenia dla osób, które nabyły prawo do emerytury. Jeśli pracodawca będzie chciał taką osobę zwolnić, to musi jej zapłacić odszkodowanie. Obecnie brakuje rąk do pracy, ale przywrócenie poprzedniego wieku emerytalnego oraz planowane przez rząd wprowadzenie zachęt dla osób starszych do dalszej pra-

dzi, że obecnie dokonuje się wymiana pokoleniowa. Jest to proces naturalny. Teraz praca w hotelu jest w dużej mierze skomputeryzowana i młody człowiek w recepcji znacznie szybciej się odnajdzie niż osoba starsza. – Znają języki, świetnie obsługują komputer, programy hotelarskie i bardzo dobrze – mówi.

Dla wszystkich pracowników niezależnie od wieku wielkim osiągnięciem był sukces hotelu Novotel we Wrocławiu. Hotel zajął pierwsze miejsce pod względem m.in. kultury obsługi, gości za 2016 rok. Dyrektor osobiście podziękował pracownikom, co bardzo dobrze wpłynęło na dalszą motywację załogi. Jest się czym pochwalić, bo to nagroda przyznana na podstawie opinii wystawionych przez gości – dodaje przewodniczący „S” Hoteli Orbis we Wrocławiu.

MARCIN RACZKOWSKI

Dyskusja o szkolnictwie wyższym

Kwestia założeń do reformy szkolnictwa wyższego była jednym z głównych tematów obradującej w poniedziałek 3 kwietnia br. we Wrocławiu Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”. Przychylnie zdanie ministra Gowina w sprawie projektów założeń systemu szkolnictwa wyższego. W trybie konkursowym założenia do ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wygrały zespoły: Uniwersytetu Adama Mickiewicza pod kierunkiem prof. Marka Kwieka, Instytutu Allerhanda

pod kierunkiem dr. hab. Arkadiusza Radwana oraz SWPS pod kierunkiem prof. Huberta Izdebskiego. W opinii reprezentantów KSN wszystkie łączy to, że są mniej lub bardziej liberalne. Wątpliwości budzi m.in. plan podziału polskich uczelni na trzy typy: naukowo-badawczy, dydaktyczny i zawodowy. Członkowie KSN NSZZ „Solidarność” są również zaniepokojeni brakiem odniesień do kwestii pracowniczych w założeniach do reformy szkolnictwa wyższego.

MR

Prof. Jędrzej Chumiński przewodniczący NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, prof. Marek Kisilowski przedstawiciel Krajowej Sekcji Nauki oraz dr Tomasz Wójcik – szef „Solidarności” w PW.

Rada Ochrony Pracy o chorobach zawodowych

Rada Ochrony Pracy jest organem nadzoru nad warunkami pracy i działalnością Państwowej Inspekcji Pracy. Radę Ochrony Pracy powołuje i odwołuje Marszałek Sejmu, a jej kadencja trwa 4 lata.

Zadania Rady Ochrony Pracy

Warto wiedzieć, że do najważniejszych zadań Rady Ochrony Pracy należy: ocena działalności Państwowej Inspekcji Pracy, wyrażanie stanowiska na temat programów działalności Państwowej Inspekcji Pracy oraz wniosków wynikających z tych ocen, opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących problematyki ochrony pracy, inicjowanie prac związanych z ratyfikacją konwencji międzynarodowych oraz międzynarodowych norm z zakresu ochrony pracy i ergonomii, występowanie do organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz organizacji pracodawców i pracobiorców w sprawach związanych z ochroną pracy oraz ocena problemów ochrony pracy o zasięgu ogólnokrajowym - człowiek w środowisku pracy.

Liczba chorób zawodowych

Na ostatnim swoim posiedzeniu Rada Ochrony Pracy przyjęła stanowisko w sprawie chorób zawodowych i związanych z pracą. Według danych Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi w 2015 r. zanotowano w Polsce 2.094 przypadki chorób zawodowych, tj. o 257 mniej niż w 2014 r. Najwięcej stwierdzonych chorób zawodowych stanowiły: choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa – 652 przypadki; pylice płuc – 422 przypadki; przewlekłe choroby narządu głosu – 232 przypadki; przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego – 186 przypadków; obustronny trwały ubytek słuchu – 148 przypadków; przewlekłe choroby układu ruchu – 103; choroby skóry – 79 przypadków; nowotwory – 68 przypadków (główną przyczyną był azbest); choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu – 54 przypadków. W strukturze chorób zawodowych według płci, analogicznie jak w latach poprzednich, przeważali mężczyźni, u których stwierdzono 1297 przypad-

ków chorób zawodowych. Podobnie jak w latach poprzednich większość stwierdzonych w Polsce chorób zawodowych powstała w wyniku wieloletnich ekspozycji na czynniki szkodliwe i uciążliwe. Najliczniejszą kategorią zawodową wśród osób ze stwierdzoną chorobą zawodową byli robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy stanowiący 558 osób – w tej liczbie dominowali robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń, tj. 278 osób. Zachorowalność na choroby zawodowe w poszczególnych sekcjach działalności spo-

nistrów z 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z 1 sierpnia 2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i ich skutków.

Zapadalność na choroby zawodowe

Analiza zapadalności na choroby zawodowe w Polsce za 2015 r. wskazuje, że:

- stwierdzono 2094 przypadki chorób zawodowych, tj. o 10,9%

Podczas obrad Rady Dialogu Społecznego: Kazimierz Kimso, Bożena Borys-Szopa i Beata Mazurek

liczno-gospodarczej wynosiła w: przetwórstwie przemysłowym – 570 przypadków, rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 568 przypadków, górnictwie i wydobywaniu – 326 przypadków, edukacji – 239 przypadków, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 153 przypadków. Na szczęście z tych danych wynika też, że zapadalność na choroby zawodowe także systematycznie maleje – w okresie od 2008 r. do 2015 r. zmniejszyła się liczba nowych przypadków chorób zawodowych o ponad 40%.

Kwestię chorób zawodowych w Polsce regulują 3 akty prawne: Kodeks pracy, rozporządzenie Rady Mi-

nistrow z 30 czerwca 2009 r. w sprawie chorób zawodowych oraz rozporządzenie Ministra Zdrowia z 1 sierpnia 2002 r. w sprawie sposobu dokumentowania chorób zawodowych i ich skutków.

- mniej niż w 2014 r.; współczynnik zapadalności wynosił 14,4 przypadków na 100 000 osób pracujących i w stosunku do roku poprzedniego zmalał o 12,7%,
- zachorowalność ogólna na choroby zawodowe w Polsce w 2015 r. była powodowana głównie chorobami zakaźnymi i pasożytniczymi (90% z nich stanowiły zakażenia boreliozą, pylice płuc oraz przewlekłe choroby narządu głosu),
- analogicznie do lat poprzednich 61,9% ogółu zachorowań dotyczyło mężczyzn, a zdecydowana większość chorób zawodowych (91,1%) powstała po minimum 10-letnim okresie pracy w kontakcie z czynnikiem, który mógł być przyczyną zachorowania i w większości (88,1%) dotyczyła osób w wieku 45 lat lub starszych,

- najliczniejszą grupę zawodową wśród osób ze stwierdzoną chorobą zawodową stanowili robotnicy i rzemieślnicy (26,7% ogółu), a największa zapadalność (wg sekcji działalności) dotyczyła przetwórstwa przemysłowego (22,0/100 000 pracujących).

Choroby pośrednio związane z pracą

Drugą, obok chorób zawodowych, sygnalizowaną przez członków Rady kwestią jest problem chorób pośrednio związanych z pracą, a więc chorób, w powstawaniu których warunki pracy stanowią tylko jeden z możliwych czynników ryzyka rozwoju choroby. W polskim ustawodawstwie choroby

obciążanie pracodawcy dodatkowymi kosztami wynikającymi z wprowadzenia szerszego niż dotychczas zakresu badań laboratoryjnych niezbędnych do kompleksowej oceny stanu zdrowia pracownika wykracza poza regulowane Kodeksem pracy obowiązki pracodawcy. Podjęcie dyskusji na ten temat powinno być poprzedzone rzetelną oceną skutków finansowych i prawnych wynikających z wprowadzenia takich zmian.

Liczba i rodzaj świadczeń wykonywanych corocznie w Polsce przez służbę medycyny pracy wskazuje na wysoki, ale nie w pełni wykorzystany, potencjał prowadzonej profilaktyki chorób zawodowych i związanych z pracą. W analizowanym okresie (lata 1997–2014) wykonywano w Polsce rocznie średnio 3,961 mln obowiązkowych badań profilaktycznych, które w 99,3% przypadków kończyły się wydaniem orzeczenia o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy na określonym stanowisku. W dyskusji nad tym problemem zwrócono uwagę na fakt niedostatecznego wykorzystania potencjału badań wstępnych do celów profilaktyki zdrowotnej.

Ponadto podkreślić należy, że od 2004 r. obserwowany jest systematyczny spadek liczby zarejestrowanych lekarzy służby medycyny pracy, co grozi niewydolnością systemu prewencji chorób zawodowych.

Profilaktyka chorób zawodowych

Rada Ochrony Pracy uznaje, że do podstawowych wyzwań w zakresie profilaktyki chorób zawodowych i związanych z pracą, które należy rozważyć, zaliczyć można:

- 1) rozszerzenie standardów opieki profilaktycznej poza zadania z zakresu orzecznictwa o zdolności do pracy przez wykorzystywanie obowiązkowych badań profilaktycznych do wykrywania powszechnie występujących chorób, takich jak: nadciśnienie tętnicze, cholesterolemia, cukrzyca,
- 2) wskazane jest, aby w ramach badań wstępnych, a w uzasadnionych przypadkach także okresowych, diagnozować zmiany wynikające z narażenia na czynniki zagrożeń specyficzne dla określonych środowisk pracy (np. czynniki biologiczne u pracowników leśnych – borelioza),
- 3) usprawnienie współpracy jednostek podstawowych służby medycyny pracy z pracodawcami, szczególnie w zakresie wizytowania zakładów i stanowisk pracy przez lekarzy medycyny pracy.

W pracach Rady Ochrony Pracy bieżącej kadencji aktywny udział bierze przewodniczący Regionu NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk Kazimierz Kimso.

OPRACOWAŁ JANUSZ WOLNIAK

SKŁAD RADY OCHRONY PRACY X KADENCJI (2015-2019)

AUGUSTYNOWSKA Joanna	KIMSO Kazimierz	PASZKIEWICZ Andrzej Eligiusz
BIELSKI Karol	KORADECKA Danuta - zastępca	STASZYŃSKI Kazimierz
BORYS-SZOPA Bożena	przewodniczącego	STOLORZ Stanisław
BOŻEJEWICZ Elżbieta	KOPEĆ Tadeusz	SZARAMA Wojciech
CHAŁOŃSKI Michał	KOWALSKI Janusz	ŚNIADEK Janusz - przewodniczący
GADOWSKI Krzysztof	ŁOPATA Jan	TRZCIONKA Dariusz
GÓRNA Renata	MARKOWSKI Paweł	WOJTYŁA Andrzej
GÓRSKA Ewa	MAZUREK Beata	WOJTYŁA Jan
JANOWSKI Zbigniew - zastępca	MĘCINA Jacek	ZUBA Maria- sekretarz
przewodniczącego	MOTOWIDŁKO Bogusław	ZUREK Zbigniew - zastępca
JASKÓŁA Tomasz	MRZYGŁOCKA Izabela Katarzyna	przewodniczącego

W niechlubnej czołówce

Podczas ubiegłorocznych kontroli dolnośląscy inspektorzy Inspekcji Pracy wydali 23 641 decyzji, z których 302 było decyzjami płacowymi na prawie 5,8 mln zł.

Nowością wśród realizowanych zadań był program wprowadzony z inicjatywy Głównego Inspektora Pracy stanowiący połączenie działań kontrolnych z działalnością prewencyjną w ramach realizacji tematu „Pierwsza kontrola” skierowana do mikro i małych przedsiębiorstw. Trzeba zauważyć, że kontrole te nie wiązały się z restrykcjami, a miały charakter audytowo-doradczy.

OIP organizował również liczne akcje zachęcające pracodawców do inwestowania w poprawę warunków pracy oraz tworzenie wzorców utrzymania wysokich standardów dbania o bezpieczeństwo na co dzień.

Okręgowa Inspekcja Pracy pod koniec 2016 roku zatrudniała 226 osób, w tym 147 pracowników z uprawnieniami kontrolno-nadzorczymi. Zasięgiem działania obejmuje cały Dolny Śląsk.

W 2016 roku inspektorzy przeprowadzili 7632 kontrole w 6199 podmiotach gospodarczych, obejmując swoimi czynnościami ponad 513 tys. pracowników.

Mniej skarg od związków zawodowych

W ubiegłym roku do wrocławskiej Inspekcji wpłynęło 4221 skarg i wniosków. 118 skarg zgłosiły związki zawodowe. 59 skarg dotyczyło równego traktowania w zatrudnieniu oraz 165 skarg dotyczących mobbingu. Należy zwrócić uwagę, że jest to liczba mniejsza o 54 skargi w porównaniu do roku 2015. Ponad 30% skarg okazało się zasadnych, a w ponad 32% skarg nie było możliwości rozstrzygnięcia przez inspektora w trakcie czynności kontrolnych. Skargi najczęściej dotyczyły niewypłacania pracownikom należnego wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń pieniężnych ze stosunku pracy, niezgodnego z prawem lub niezasadnego rozwiązania umowy o pracę, niedopełnienia formalności przy zatrudnianiu pracowników, czasu pracy, bhp, urlopów pracowniczych, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i mobbingu.

Skargi do Państwowej Inspekcji Pracy najczęściej kierowały komisje zakładowe „Solidarności” – 51 skarg, „Solidarności 80” – 17 skarg, ZNP – 9 skarg (inne związki 46 skarg). Skargi te najczęściej dotyczyły nieprawidłowej współpracy pracodawców ze związkami, niespektowania i naruszania przez pra-

codawcę ustawy o związkach zawodowych. Ze sprawozdania wynika, że zmalała liczba mandatów nałożonych przez inspektorów. W 2015 r. nałożonych było 1005 mandatów, w 2016 już tylko 833.

Jednocześnie inspektorzy pracy skierowali do sądów rejonowych wydziałów karnych 189 wniosków o ukaranie. Zawierały one łącznie 506 zarzutów. Dodatkowo do prokuratury zostało złożonych 30 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. W konsekwencji zgłaszanych zawiadomień do sądu trafił 1 akt oskarżenia. Najczęściej prokuratura umarza takie postępowania.

Niechlubna czołówka wypadkowa

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego za okres I-III

Zbadane zdarzenia uznane za wypadki przy pracy

	2015 r.	2016 r.
Ciężkie	63	65
Śmiertelne	33	15
Zbiorowe	21	26
Razem	117	106

Wypadki śmiertelne, ciężkie i zbiorowe zbadane w Okręgowym Inspektoracie Pracy we Wrocławiu w latach 2015 i 2016

kwartału 2016 r. województwo dolnośląskie było czwarte pod względem liczby osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy. Uległo im 5828 osób. Mniej niż w roku 2015 o 170 osób. Wskaźnik wypadkowości wynosi 5,87 na 1000 pracowników. To plasuje nas w niechlubnej czołówce województw z najwyższym współczynnikiem wypadkowości. Najmniejszy współczynnik ma województwo mazowieckie. Współczynnik wynosi tam 3,09 wypadku na 1000 pracowników.

W ubiegłym roku zgłoszono do wrocławskiej Inspekcji 313 zdarzeń wypadkowych. Jest to liczba większa o 48 zdarzeń w porównaniu z rokiem poprzednim.

Należy pamiętać, że obowiązkiem pracodawców jest zgłoszenie do OIP-u i prokuratury wypadków śmiertelnych, ciężkich i zbiorowych. W 122 przypadkach odstąpiono od badania zdarzenia, gdyż nie spełniały one podanej wcześniej definicji. Czynności kontrolne przeprowadzono w odniesieniu do 166 zdarzeń, w tym: 15 śmiertelnych, 65 ciężkich i 60 lekkich. 26 wypadków spełniało definicję wypadku zbiorowego.

Najwięcej wypadków śmiertelnych miało miejsce w przetwórstwie przemysłowym (30%). Na drugim miejscu tradycyjnie znalazło się budownictwo (18%). Co ciekawe, aż 26 osób poszkodowanych w wypadkach zatrudnionych było na umowach cywilnoprawnych.

Statystycznie do wypadków najczęściej dochodziło w małych zakładach pracy zatrudniających do 9 pracowników. Należy zwrócić uwagę, że są to miejsca, gdzie nie ma związków zawodowych, co za tym idzie – nie ma możliwości powołania społecznego inspektora pracy.

Najczęstsze przyczyny wypadków pozostają od lat niezmiennie – są to przyczyny należące do grupy czynników ludzkich. Czynnikiem ten dotyczył prawie połowy zbadanych wypadków.

Pierwsza kontrola

Zbadane zdarzenia uznane za wypadki przy pracy

Z inicjatywy Głównego Inspektora Pracy 2016 roku znalazł się program „Pierwsza kontrola” o charakterze instruktażowo-doradczym, dotyczącego mikroprzedsiębiorstw, średnich i małych firm.

W ramach realizacji tego programu przeprowadzono 1075 kontroli. W ich wyniku inspektorzy pracy wydali 1841 decyzji w tym 1420

decyzji ustnych zawartych w 311 nakazach.

W ocenie Okręgowej Inspekcji Pracy program „Pierwsza kontrola” osiągnęła zamierzony cel. Przedsiębiorcy chętniej realizują wydawane środki prawne, co wpływa na poprawę warunków pracy oraz zwiększa stopień przestrzegania przepisów prawa pracy.

Liczba wypadków zbadanych w 2016 r.

	Ogółem	Śmiertelne	Ciężkie	Zbiorowe
Jelenia Góra	11	2	8	1
Kłodzko	3	1	1	1
Legnica	33	2	17	14
Wałbrzych	14	1	10	3
Wrocław	45	9	29	7
Razem	106	15	65	26

Zbadane wypadki w poszczególnych jednostkach terytorialnych OIP we Wrocławiu w 2016 r.

Kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców

W ubiegłym roku przeprowadzono 460 kontroli legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej oraz wykonywania pracy 2891 cudzoziemców. Jest to liczba większa prawie o 40% względem roku 2015. W efekcie kontroli ujawniono 253 przypadki nielegalnej pracy cudzoziemców. W 2016 roku nastąpił 100% wzrost liczby imigrantów zarobkowych na terenie działalności OIP we Wrocławiu. Największy odsetek stanowią imigranci zarobkowi z Ukrainy.

Jak wskazuje sprawozdanie, w ubiegłym roku nie nastąpiła widoczna poprawa w zakresie przestrzegania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących legalności zatrudnienia cudzoziemców w Polsce.

Kontrole wskazują, że dużym problemem jest wykonywanie pracy na innych warunkach niż

wskazane uprzednio w Powiatowym Urzędzie Pracy. Zwiększyła się liczba przypadków, co do których stwierdzono nielegalne wykonywanie pracy, z uwagi na pracę bez wymaganego zawarcia umowy cywilnoprawnej na piśmie.

Porady udzielone związkom zawodowym

Statystyki wskazują, że w ubiegłym roku Państwowa Inspekcja Pracy udzieliła związkom zawodowym łącznie 1820 porad prawnych i technicznych. Jest to liczba szacunkowa, nieujęta w żadnym reje-

strze. Ponadto udzielono 175 porad społecznym inspektorom pracy.

Jak podkreślają autorzy raportu, skargi kierowane przez związki zawodowe kształtują się na niewysokim poziomie. Kontrole ujawniły niski procent wykorzystywania przez związki swoich uprawnień, które zawarte są w Ustawie o związkach zawodowych, co może wynikać z ostrożności działaczy związkowych lub też rozwiązywania tych problemów pomiędzy stronami sporu.

Inną przyczyną może być spadająca liczba związków zawodowych w miejscu pracy, co też potwierdzają mniejsze liczby rejestrowania układów zbiorowych pracy czy też protokołów dodatkowych.

Powyższy tekst opisuje jedynie niektóre zagadnienia zawarte w sprawozdaniu z działalności Okręgowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu za rok 2016. Cały materiał dostępny jest w siedzibie Państwowej Inspekcji Pracy.

PAWEŁ CHABIŃSKI

FOT. STANISŁAW POKUTYŃSKI

II Archidiecezjalna Pielgrzymka Ludzi Pracy do Henrykowa

21 maja
2017 r.

11⁰⁰ — rejestracja uczestników

12⁰⁰ — Msza Święta pod przewodnictwem
Abp. Józefa Kupnego
— metropolity wrocławskiego

13³⁰ — posiłek dla uczestników pielgrzymki

15⁰⁰ — koncert zespołu **LOMBARD**

16³⁰ — podsumowanie pielgrzymki
i zakończenie uroczystości

Liczne atrakcje
dla najmłodszych
uczestników

W czasie pielgrzymki
zbieramy środki na pomoc dla Aleppo

Zapisy do 15 maja u kol. Karoliny Tomczak, tel. 605067077, email: administracja@solidarnosc.wroc.pl

28 kwietnia
ŚWIATOWY DZIEŃ PAMIĘCI OFIAR WYPADKÓW PRZY PRACY
I CHORÓB ZAWODOWYCH

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA

*Czy ponadzakładowy nadzór
nad warunkami pracy jest wystarczający
i czy spełnia swoją rolę?*

26 kwietnia 2017 r.
o godz. 10.00
Ośrodek Szkolenia
Państwowej Inspekcji Pracy
we Wrocławiu, ul. M. Kopernika 5

NSZZ
Solidarność
KOMISJA KRAJOWA

Solidarność
Dolny Śląsk

Nie wyrównano krzywd ludzi

Stowarzyszenie Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym na swoim walnym zgromadzeniu 17 marca br. przyjęło ważną uchwałę dotyczącą traktowania w wolnej Polsce uczestników opozycji antykomunistycznej, wnioskując o zmianę odpowiedniej ustawy w tej sprawie

Brak godnej opieki

W uchwale czytamy: Od ponad 27 lat rządów „wolnej Polski” osoby walczące o niepodległość w latach 1956-89 nie mogą doczekać się godnej opieki ze strony państwa polskiego. Do tej pory przyjmowano albo rozwiązania wycinkowe, albo pozorne. W efekcie ani dawni opozycjoniści, ani osoby represjonowane nie zostały właściwie uhonorowane, ani nie zostały wyrównane szkody wynikające z walki o niepodległość.

To przecież nie kto inny, jak działacze opozycji antykomunistycznej w sposób bezkompromisowy przeciwstawiali się totalitarnej systemowi w obronie godności człowieka i demokratycznych przemian w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej.

Zapomniano o Konstytucji RP

Dotychczas wszystkie rządy „wolnej Polski” nie respektowały art. 19 Konstytucji, który mówi o otoczeniu szczególną troską i opieką ze strony instytucji państwowych, samorządów terytorialnych i organizacji społecznych osób, które skutecznie przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości.

Z niewiadomych powodów za naszą opozycyjną działalność i bezkompromisowość wobec systemu totalitarnego my i nasze rodziny, wciąż jesteśmy dyskryminowani, poniżani i wyszydzani (jako naiwniacy) oraz skazani na wegetację w biedzie i niedostatku.

Potrzebna nowelizacja prawa

Faktu tego nie zmieniła uchwalona 20 marca 2015 r. Ustawa o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Ustawa ta w swej obecnej treści w żaden sposób nie zabezpiecza ani nie gwarantuje godnego życia działaczom i weteranom opozycji demokratycznej i obraża godność ludzi, którzy w walce o wolną Polskę z komunistyczną dyktaturą PRL poświęcili całe dobro własne i swoich rodzin.

Niestety, nasi członkowie w wyniku doznanych represji to ludzie częściej i bardziej niż inni schorowani i brak godnych rozwiązań w obecnej ustawie skazuje ich na dalsze cierpienia i przedwczesną śmierć, tylko dlatego że kochali Polskę i poświęcili wszystko na drodze do jej wolności i suwerenności.

Projekt senacki

Nadzieją naszych środowisk na choć częściową poprawę naszego bytu, była inicjatywa Senatu RP nowelizacji Ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych.

Niestety, choć senacki projekt ustawy trafił do Sejmu już kilka miesięcy temu, wciąż nie jest procedowany, chociaż dotychczasowe funkcjonowanie ustawy wskazuje na potrzebę jej pilnej nowelizacji.

Odnieść można wrażenie, że sprawy osób walczących o niepodległość Polski w latach 1956-89 są traktowane przez obecne władze podobnie jak w minionych 27 latach.

W związku z powyższym apelujemy do Rządu i Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej o niezwłoczne przystąpienie do prac nad zasadniczą zmianą Ustawy z dnia 20 marca 2015 r. O Działaczach Opozycji Antykomunistycznej oraz Osobach Represjonowanych z Powodów Politycznych.

OPR. JW

Oddziałowi wrocławskiemu Stowarzyszenia Osób Represjonowanych w Stanie Wojennym przewodzą przez Zbigniew Zubel

W hołdzie Śp. Michałowi Haniszewskiemu

W intencji śp. Michała Haniszewskiego 3 kwietnia br. odbyła się w Warszawie Msza św. w kościele pw. św. Stanisława Kostki. Zmarły 1 marca Michał Haniszewski regularnie odwiedzał tę świątynię pełniąc wartę przy grobie bł. ks. Jerzego Popiełuszki. W Mszy wzięły udział poczty sztandarowe Regionu Dolny Śląsk i Sekretariatu Emerytów i Rentistów NSZZ „Solidarność”

Szpital w Aleppo czeka na Twoją pomoc!

Pomóż lekarzom leczyć chorych i cierpiących!

www.DarDlaAleppo.pl

#DarDlaAleppo

72405 SMS o treści RATUJE

PLAY plus (koszt 2,46 zł z VAT)

Wspólna inicjatywa kościołów chrześcijańskich z Dolnego Śląska

METROPOLIA WROCLAWSKA DLA ALEPPO

Podnieść płace w Europie

Obradujący na Malcie Komitet Wykonawczy Europejskiej Konfederacji Związków Zawodowych przyjął rezolucję dotyczącą działań na rzecz podnoszenia najniższych wynagrodzeń pracowniczych.

Rezolucja kładzie także mocny nacisk na konieczność zmiany podejścia do instytucji ustawowej płacy minimalnej. Powinna ona zapewnić egzystencję i możliwość godnego życia pracownikom oraz rodzinom, a więc mieć charakter tzw. living wage. Dlatego trzeba dążyć do tego, by płaca minimalna nie była niższa niż 60% krajowej płacy średniej. Konieczne jest zapewnienie odpowiedniej przejrzystości zasad ustalania płacy minimalnej – jej części nie mogą stanowić żadne dodatkowe świadczenia, takie jak dodatki za nadgodziny, pracę nocną czy stażowe.

Polacy o rynku pracy

Prawie dwie trzecie Polaków jest przekonanych o możliwości znalezienia pracy. Odsetek negatywnych opinii o rynku pracy w Polsce spadł z 49 do 25 proc. w ciągu roku. To najnowsze dane z sondażu CBOS. „Obecne opinie o rynku pracy są najlepsze w historii, co koresponduje z najniższą notowaną przez GUS rejestrowaną stopą bezrobocia po 1990 r.” - podkreśla CBOS, przypominając, że poprzednie takie badanie miało miejsce w marcu 2016.

Od kilku miesięcy poczucie zagrożenia bezrobociem utrzymuje się na stałym poziomie, zaznacza CBOS. 29 proc. pracujących liczy się z możliwością utraty pracy, natomiast 68 proc. jest raczej spokojnych o swoje zatrudnienie.

Handel w niedzielę

Moją intencją jest, żeby przed początkiem wakacji obywatelski projekt ws. ograniczenia handlu w niedzielę został przyjęty przez Sejm – powiedział PAP poseł Jan Mosiński (PiS), przewodniczący sejmowej podkomisji stałej ds. rynku pracy.

Rząd w ubiegłym tygodniu zarekomendował z „co najmniej kilkunastoma uwagami” dalsze prace nad obywatelskim projektem ustawy dotyczącej zakazu handlu w niedzielę. Nie określono, ile niedziel w miesiącu zakaz handlu będzie obejmował. Rząd nie zgodził się natomiast na karanie więzieniem za złamanie zakazu.

Polacy to najbardziej zestresowani pracownicy

Zgodnie z raportem ADP pt. „The Workforce View in Europe 2017” Polacy to najbardziej zestresowani pracownicy wśród ośmiu europejskich nacji poddanych badaniu. Co piąty z nas doświadcza stresu zawodowego codziennie, a aż 46 proc. polskich kadr stresuje się swoją pracą często bądź bardzo często. Stres może przekładać się na problemy ze zdrowiem, zmniejszone zaangażowanie pracownika, a w efekcie – spadek jego efektywności oraz wzrost absencji. Nierzadko stres prowadzi też do wypalenia zawodowego oraz rezygnacji podwładnego z pracy. Nie trzeba dodawać, że koszty negatywnych skutków stresu ponosi firma.

Efekty programu 500+

– W najbardziej optymistycznych prognozach zakładaliśmy, że po wprowadzeniu świadczenia 500+ urodzi się o 11,2 tys. dzieci więcej. W rzeczywistości urodziło się niemal o 17 tys. więcej. To niekwestionowany sukces – mówi Elżbieta Rafalska, minister rodziny, pracy i polityki społecznej w rozmowie z Anną Grabowską w Tygodniku Solidarność.

Z programu skorzystało przez ten pierwszy rok ponad 3 mln 820 tys. polskich dzieci, czyli 55 proc. wszystkich do 18. roku życia. To naprawdę imponująca liczba. Rodzin, które skorzystały z programu, jest 2 mln 560 tys. łączna kwota, jaką otrzymały, przekracza już 21 mld zł. Warto przy tym zaznaczyć, że istotnym beneficjentem programu są rodziny mieszkające na wsi, gdzie trafiło ponad 63 proc. wszystkich środków – podkreśla minister Rafalska.

KULTURALNE

Dar dla Aleppo

Grupa medialna uczniów Liceum Salezjańskiego we Wrocławiu przy współpracy z Dolnośląskim Kuratorem Oświaty nagrała spot zachęcający do wzięcia udziału w akcji #DarDlaAleppo czyli zbiorce funduszy na odbudowę i wyposażenie szpitala św. Ludwika w syryjskim Aleppo.

Przypominamy, że pod patronatem m.in. arcybiskupa Józefa Kupnego trwa do czerwca br. zbiórka pieniędzy na wyposażenie szpitala w syryjskim mieście Aleppo. Tocząca się tam od kilku lat wojna domowa postawiła wiele rodzin w tragicznej sytuacji. Bra-

kuje lekarstw i opieki medycznej, a wiele placówek zdrowotnych zostało zniszczonych podczas konfliktu zbrojnego. Ludzie nie mają wody, prądu i jedzenia. Dzieci pozbawione są dostępu do edukacji. Panuje wysokie bezrobocie. Wyjątkowo trudna jest sytuacja chrześcijan w tym mieście.

Akcja „Dar dla Aleppo” prowadzona jest wraz z Papieskim Stowarzyszeniem Pomoc Kościołowi w Potrzebie, które niesie pomoc w 146 krajach świata, wszędzie tam gdzie wspólnoty chrześcijańskie cierpią w skutek prześladowań, działań wojennych, katalizmów czy ubóstwa.

Wspólnie zbieramy fundusze na odbudowę szpitala i zakup niezbędnego wyposażenia medycznego dla szpitala św. Ludwika w Aleppo.

Pomóc można, wysyłając SMS 72405 o treści RATUJE oraz wysyłając pieniądze na konto 63 1020 4900 0000 8502 3055 5762 z dopiskiem „Dar dla Aleppo” (konto złotówkowe) 63 1020 4900 0000 8702 3055 5773 z dopiskiem „Dar dla Aleppo” (wpłaty w EUR)

Pomoc Kościołowi w Potrzebie
ul. Wiertnicza 142, 02-952 Warszawa

Dar dla lwowiaków

17 marca br. Jarosław Krauze spotkał się z Pauliną Szymczak z Dortmundzko-Wrocławsko-Lwowskiej Fundacji św. Jadwigi. Spotkanie dotyczyło organizacji zbiórki artykułów medycznych, chemii gospodarczej i artykułów higienicznych, aby nasi rodacy mogli godnie spędzić zbliżające się święta wielkanocne.

Zebrałe środki trafią do naszych rodaków we Lwowie jeszcze przed Świętami. Tymczasem lwowiacy oraz arcybiskup Mieczysław Mokrzycki nadesłali do Regionu życzenia świąteczne wraz z podziękowaniami za dotychczasową współpracę.

Pracodawca Przyjazny Pracownikom

Prezydent Andrzej Duda wraz z przewodniczącym NSZZ „Solidarność” Piotrem Dudą 21 marca wręczył wyróżnienia dla 22 laureatów IX edycji Konkursu „Pracodawca Przyjazny Pracownikom”. Wszystkie nagrodzone firmy otrzymały stosowny certyfikat, którym będą mogły się posługiwać przez okres trzech lat.

Konkurs organizuje NSZZ „Solidarność” pod patronatem prezydenta RP Andrzeja Dudy.

W komisji certyfikacyjnej przyznającej wyróżnienia bierze udział przewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk Kazimierz Kimso.

Nowe muzeum we Wrocławiu

Muzeum Teatru im. Henryka Tomaszewskiego jest pierwszą w Polsce tego typu placówką poświęconą teatrowi z siedzibą w dawnym skrzydle południowym wrocławskiego Pałacu Królewskiego. Głównym celem muzeum jest prezentowanie i promowanie dorobku wrocławskiej sceny teatralnej. Muzeum opowiada o całym wrocławskim życiu teatralnym poprzez wystawy stałe i czasowe, rozbudowany i oryginalny program edukacyjny łączący zajęcia teoretyczne z praktycznymi, spotkania, pokazy i warsztaty, które w niekonwencjonalny sposób uchylają rąbka teatralnych tajemnic. Muzeum jest źródłem informacji i kwerend, propaguje metody, idee i techniki związane z teatralnymi profesjami. Jednak przede wszystkim jest to miejsce, w którym zwiedzającego od wejścia weźmie w posiadanie zaczarowany świat teatru.

Światowy Dzień Jazzu Polskiego

53. edycję Jazzu nad Odrą celebrować będziemy od 26 kwietnia do niedzieli. Ostatni dzień kwietnia ogłoszony został przez UNESCO Światowym Dniem Jazzu i ten dzień był świętowany także w zeszłym roku w związku z obchodami Europejskiej Stolicy Kultury Wrocław 2016.

Tradycja zostaje podtrzymana. Podczas tegorocznej odsłony Jazzu nad Odrą również uczymy 30 kwietnia jako Światowy Dzień Jazzu, ale Polskiego! Pod hasłem POLISH JAZZ – YES, wykorzystując znamienny tytuł najnowszej płyty Zbigniewa Namysłowskiego, świętować będziemy finał 53. edycji Jazzu nad Odrą.

Skrzypce Stradivarius dla Polski

Wszystko zaczęło się od marzenia dyrektora Narodowego Forum Muzyki, by w Polsce mógł być dostępny instrument słynnego włoskiego lutnika, a polscy muzycy mogli na nim nagrywać. Potem w błyskawicznym tempie (zaledwie w trzy dni) potwierdzono listę nazwisk osobistości muzycznych z całego świata, które popierają pomysł Andrzeja Kosendiaka. Przy odrobinie szczęścia i pieniędzy od donatorów w 100. rocznicę odzyskania niepodległości (za dwa lata) rodzimi artyści będą mogli zagrać na instrumencie mistrza.

Opracował Janusz Wolniak

Wiosenne słońce przygrzało

Wraz z wiosną i nadchodzącymi świętami wyciszyły się nieco emocje polityczne. Oczywiście są tacy co je niebawem na nowo rozgrzeją, i co do tego nie mam wątpliwości. Wiedzą oni dobrze, że większość ludzi ponad wszystko ceni sobie spokój. Dlatego wniosek Platformy Schetynowej o odwołanie rządu, chociaż wiadomo, że przypadnie, to a nuż wywoła jakiś niespodziewany efekt, myślą pewnie wnioskodawcy.

W opozycji wielkie zamieszanie. Jak w piosence, ci odlatują, ci zostają. Niektórzy wieszczą koniec KOD-u i Nowoczesnej. Tyle że to nic nie zmienia, bo życie nie znosi próżni. Zastanawia mnie tylko jak bardzo cały ten anty-PiS w swej gorączce poszukiwania nowej twarzy opozycji postawili na tak słabe merytorycznie osoby jak Petru i Kijowski. Pierwszy miał zapewne tchnąć nadzieję w wątpliwych zwolenników PO a drugi miał przyciągnąć tych co to zawsze brzydzą się polityka. Wyszło jak wyszło. Casting trwa nadal. Nie ci, to inni. Gorzej z naiwnymi ludźmi, którzy dali się uwieść hochsztaplerom i populistycznym politykom. Część z nich pewnie znajdzie sobie nowych idoli, ale to już ich zmartwienie.

Te same media, które hołubiły tych polityków, udających się do ciepłych krajów z kochankami i uchylających się od alimentów, za chwilę będą załamywać ręce nad niską frekwencją wyborczą.

W rządowej sferze praca wrze na wszystkich frontach, przerywana tylko sztucznie kreowanymi i wyolbrzymionymi konfliktami między prezydentem a ministrem obrony, czy atakami na ministrów oświaty czy środowiska. Od tego zresztą jest opozycja, by atakować rząd, tyle że większość mediów niepublicznych też próbuje na rządowych haki znaleźć.

Program 500+ wbrew malkontentom i kasandrycznym głosom, okazał się wielkim sukcesem. Przywódca opozycji już i w tej sprawie zmieniają zdanie. Dzisiaj już nie odżegnują się od tego programu, nie mówią że służy tylko patologicznym rodzinom. Teraz chcą go jedynie modyfikować, a nie likwidować.

W kulturze też jakby znormalniało. W Teatrze Polskim we Wrocławiu premiera za premierą. Zbuntowani aktorzy też grają. Pecunia non olet. Były dyrektor Mieszkowski i reżyser Lupa obruszają się na raport Komisji Kultury Sejmiku Wojewódzkiego ujawniający beztraskie wydawanie pieniędzy. W Gazecie Wrocławskiej

z 5 kwietnia br. Malwina Gadawa pisze m.in. o wydaniu 60 tys. zł na hotel dla reżysera i umowie bardzo niekorzystnej dla teatru, bo pozwalającej reżyserowi odstąpić od realizacji spektaklu i jeszcze wziąć za to spore pieniądze. Ten temat zapewne jeszcze wróci. Przecież zbuntowana cześć aktorów i związane z nimi środowiska bezustannie kontestują pracę dyrektora Cezarego Morawskiego.

Wiosna to także, mówiąc dosłownie, także bardziej przyziemne sprawy. Polska działkowa zakasała rękawy, i na potęgę, sieje i orze. W ostatniej dekadzie pojawiały się głosy, że nastąpił zmierzch działek, że to rzekomo relikwium komunistyczne, ale jest chyba inaczej. Przynajmniej z moich obserwacji wynika, że coraz więcej młodych ludzi wzięło się za uprawę ziemi w mieście. Chyba nie jest to nic złego?

Tymczasem trwają prace nad kodeksem zbiorowego prawa pracy. Prof. Jakub Stelin przewodniczący zespołu ds. opracowania projektu ustawy w wywiadzie dla „Dziennika Gazety Prawnej” mówi, że w małych firmach utworzenie zakładowej organizacji jest barierą nie do przeskokowania. Dodaje także, że wszyscy pracownicy powinni mieć możliwość skorzystania ze zbiorowej ochrony. Dlatego pojawił się pomysł uelastycznienia tego ruchu związkowego poprzez wprowadzenie delegata związkowego. Temat ten podnosił jeszcze w Komisji Trójstronnej SP Janusz Łaznowski, ale klimat dla pracowników był wtedy niekorzystny. Padła propozycja, aby w zakładach, w których związki zawodowe nie działają, ok. 10 proc. pracowników mogło wystąpić z wnioskiem do jednej z organizacji reprezentatywnych w Radzie Dialogu Społecznego o wyznaczenie osoby, która mogłaby pełnić funkcję delegata związkowego.

Te i inne rozwiązania są na razie na etapie ogólnych koncepcji. Faktem jest, że w Polsce uzwiązkowanie maleje i nie można wszystkiego zwać tylko na nieprzechylnych pracodawców.

I na koniec wiosenna ciekawostka. Niektórzy narzekają na skrócenie naszego czasu o godzinę. Okazuje się, że na czas letni przeszło około 70 krajów, w tym prawie cała Europa (bez Islandii, Białorusi i Rosji). Najmniej zaś zainteresowani oszczędzaniem czasu są mieszkańcy Afryki. Z kolei w Azji czasu nie zmieniają ani Chiny, ani Indie, ani bogata Japonia.

Taki ten świat.

Janusz Wolniak

PODSTAWOWE WSKAŹNIKI EKONOMICZNO-FINANSOWE

według stanu z dnia 3.04.2017 r.

MINIMALNE WYNAGRODZENIE

- od 01.01. do 31.12.2017 r. (wzrost do poprzedniego o 8,1%) 2.000,00 zł
 - od 01.01. do 31.12.2016 r. (wzrost do poprzedniego o 5,7%) 1.850,00 zł i 1.480,00 zł (80%)
- Uwaga!** Minimalne wynagrodzenie (tylko w 2016 r.) przy stażu pracownika do 1 roku może być obniżone do 80%.

MINIMALNA STAWKA GODZINOWA

- od 01.01. do 31.12.2017 r. 13,00 zł/godz.

NAJNIŻSZE WYNAGRODZENIE

- od 01.01.2001 r. (bezterminowo) 760,00 zł

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE (W KWARTALE)

- w III kw. 2016 r. – 4.055,04 zł
- w IV kw. 2016 r. – 4.218,92 zł

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE W GOSPODARCE NARODOWEJ (ZA ROK)

- 2016 r. (wzrost o 3,8% do 2015 r.) – 4.047,21 zł
- 2017 r. (plan w ustawie budżetowej) – 4.263 zł

PRZECIĘTNE MIES. WYNAGR. W SEKTORZE PRZEDSIĘB. Z ZYSKIEM (BEZ ZYSKU) W KWARTALE

- w III kw. 2016 r. – 4.254,20 zł (4.251,21 zł)
- w IV kw. 2016 r. – 4.404,17 zł (4.403,78 zł)

KWOTA BAZOWA (od 01.03.2017 r. do 28.02.2018 r.)

- 3.536,87 zł (wzrost do poprzedniej o 3,8%)
- 24% kwoty bazowej 848,85 zł

WSKAŹNIK WALORYZACJI EMERYTUR I RENT ORAZ ZASIŁKÓW I ŚWIADCZEŃ PRZEDEMERYTALNYCH

- od 01.03.2017 (dla świadczeń przyznanych do 28.02.2017 r.) o 0,44% nie mniej niż 10 zł

LIMITY DOPUSZCZALNYCH MIESIĘCZNYCH PRZYCHODÓW DLA EMERYTÓW I RENCISTÓW (70% I 130% PRZECIĘTNEGO MIESIĘCZNEGO WYNAGRODZENIA)

- Miesięcznie w roku 2017**
 - od 01.01.2017 do 28.02.2017 r. 2.838,60 zł (70%) 5.271,60 zł (130%)
 - od 01.03.2017 do 31.05.2017 r. 2.953,30 zł (70%) 5.484,60 zł (130%)
- UWAGA!** Przychody emeryta (do osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego) i rencisty (bez względu na wiek) przekraczające podane wyżej wielkości powodują odpowiednio zmniejszenie (przekroczenie 70%) bądź zawieszenie emerytury, renty (przekroczenie 130%).

KWOTY MAKSYMALNEGO ZMNIEJSZENIA EMERYTURY I RENTY PRZY OSIĄGANIU PRZYCHODU POWYŻEJ 70% DO 130% PRZECIĘT. WYNAGR. (od 1.03.2017 r. do 28.02.2018 r.)

- dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy 565,35 zł
- dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy 424,18 zł
- dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba 480,70 zł

ŚWIADCZENIA RODZINNE

- Zasiłki rodzinne** w zależności od wieku dziecka miesięcznie na dziecko (od 01.11.2016 r. do 31.10.2017):
 - do ukończenia 5 lat – 95,00 zł – powyżej 5 do 18 lat – 124,00 zł – powyżej 18 do 24 lat – 135,00 zł
- Dodatki do zasiłku rodzinnego** (od 01.11.2009 r.) z tytułu:
 - urodzenia dziecka (jednorazowo, w zależności od dochodu) 1.000,00 zł
 - wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej (na trzecie i każde następne dziecko
 - od 01.11.2016 do 31.10.2017) 95,00 zł
 - opieki nad dzieckiem w czasie korzystania z urlopu wychowawczego (miesięcznie) 400,00 zł
 - samotnego wychowywania dziecka (miesięcznie na dziecko nie więcej niż 386 zł na wszystkie):
 - pełnosprawnego (od 01.11.2016 do 31.10.2017) 193,00 zł
 - niepełnosprawnego (miesięcznie na dziecko, nie więcej niż 546 zł na wszystkie - od 01.11.2016 do 31.10.2017) 273,00 zł
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (miesięcznie na dziecko):
 - w wieku do ukończenia 5. roku życia (od 01.11.2016 do 31.10.2017) 90,00 zł
 - w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 24. roku życia (od 01.11.2016 do 31.10.2017) 110,00 zł
 - rozpoczęcia roku szkolnego (raz w roku na dziecko – we wrześniu) 100,00 zł
 - nauki dziecka w szkole ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej poza miejscem zamieszkania (miesięcznie na dziecko przez 10 miesięcy – od września do czerwca następnego roku):
 - jeżeli mieszka i uczy się poza szkołą – np. stacja (od 01.11.2016 do 31.10.2017) 113,00 zł
 - jeżeli dojeżdża do miejscowości, w której znajduje się szkoła (od 01.11.2016 do 31.10.2017) 69,00 zł
 - Świadczenie pielęgnacyjne** – miesięcznie (od 01.01.2017 do 31.12.2017 r.) 1.406,00 zł
 - Zasiłek pielęgnacyjny** – miesięcznie – w zależności od dochodu (od 01.11.2009 r.) 153,00 zł
 - Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka – tzw. „becikowe”** (od 01.01.2013 r.
 - w zależności od dochodu, tj. jeśli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza 1.922 zł) 1.000,00 zł
 - **Jednorazowy zasiłek z tyt. urodzenia się dziecka niepełnosprawnego** (od 01.01.2017 r. – bez względu na dochód) 4.000,00 zł

Uwaga! w okresie od 01.11.2016 r. do 31.10.2017 r. dochód (netto) z 2015 r. (w przeliczeniu na osobę w rodzinie), uprawniający do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku, nie może przekroczyć kwoty 674,00 zł, a w rodzinie wychowującej dziecko niepełnosprawne kwoty 764,00 zł. Od 01.01.2016 r. osoby, które przekroczyły podane progi dochodowe, nie zostaną już pozbawione prawa do świadczeń rodzinnych, lecz wypłata zasiłków i dodatków będzie jedynie pomniejszona o kwotę przekroczenia progu dochodowego.

INNE ZASIŁKI

- Zasiłek pogrzebowy (od 01.03.2011 r.) 4.000 zł
- Zasiłek dla bezrobotnych (przyznawane od 01.06. 2016 r. do 31.05.2017 r.):
 - przez pierwsze trzy miesiące:
 - podstawowy (100%) 831,10 zł – obniżony (80%) 664,90 zł – podwyższony (120%) 997,40 zł
 - w kolejnych miesiącach:
 - podstawowy (100%) 652,60 zł – obniżony (80%) 522,10 zł – podwyższony (120%) 783,20 zł
- Świadczenie przedemerytalne (przyznawane od 1.03.2017 r. do 28.02.2018 r.) 1.040,00 zł

NAJNIŻSZE EMERYTURY I RENTY (od 01.03.2017 r. do 28.02.2018 r.)

- Emerytura, emerytura pomostowa, nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, renta za całkowitą niezdolność do pracy (dawna I i II gr.) oraz renta rodzinna 1.000 zł
 - Renta za częściową niezdolność do pracy (dawna III grupa) 750 zł
 - Wypadkowa renta za całkowitą niezdolność i wypadkowa renta rodzinna 1.200 zł
 - Wypadkowa renta za częściową niezdolność do pracy 900 zł
 - Renta socjalna 840 zł
- Uwaga:** W przypadku osiągnięcia dodatkowych przychodów od 01.03.2017 do 31.05.2017 r. przekraczających 2.953,30 zł miesięcznie (70% przec. wynagrodzenia z IV kw. 2016 r.) renta socjalna w takim miesiącu ulega zawieszeniu.

ODPISY NA ZAKŁADOWY FUNDUSZ ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH W 2017 ROKU

- Obowiązkowe:**
 - podstawowy na jeden etat (37,5% od kwoty 3.161,77zł, tj. przec. w gosp. narod. w II półr. 2012 r.) 1.185,66 zł
 - zwiększony na jeden etat zatrudnionego w szczególnie uciążliwych warunkach pracy (50% od kwoty jak wyżej) 1.580,89 zł
 - na jednego pracownika młodocianego
 - (w I, II, i III roku nauki – 5%, 6%, 7% od kwoty jak wyżej): 158,09 zł; 189,71 zł; 221,32 zł
 - na nauczyciela (1 etat) objętego Kartą Nauczyciela (110% od kwoty 2.618,10 zł) 2.879,91 zł
 - na jednego emeryta (rencistę) byłego pracownika uczelni publ. (10% rocznej najniższej emerytury z roku poprzedniego) 1.058,65
 - **Uznaniowe:**
 - na emeryta i rencistę objętego opieką socjalną (6,25% od kwoty 3.161,77 zł) 197,61 zł
 - zwiększony na niepełnosprawnego (6,25% od kwoty jw.) o kwotę 197,61 zł (łącznie z podstawowym) 1.383,27 zł

STAWKI DIET I RYCZAŁTÓW ZA PODRÓŻE SŁUŻBOWE (od 01.03.2013)

- Dieta (gdy nie zapewniono ani jednego posiłku) 30,00 zł
 - Ryczałt na dojazd (20% diety) 6,00 zł
 - Ryczałt za nocleg (150% diety) 45,00 zł
- Uwaga:** Dieta jest zmniejszana o koszt zapewnionego bezpłatnego częściowego wyżywienia, przyjmując, że śniadanie i kolacja stanowią po 25% diety, tj. po 7,50 zł, a obiad 50% diety, tj. 15 zł. Przy zapewnieniu wszystkich trzech posiłków dieta nie przysługuje.

STAWKI ZA 1 KM PRZEBIEGU POJAZDU (od 14.11.2007 r.)

- Sam. osob. o poj. do 900 cm³ 0,5214 zł/1 km
- Sam. osob. o poj. powyżej 900 cm³ 0,8358 zł/1 km

ODSETKI ZA ZWŁOKĘ W PŁATNOŚCIACH

- Ustawowe** z tytułu świadczeń cywilnoprawnych (rocznie – przy liczbie dni w roku 365):
 - odsetki zwykłe:
 - (od 15.10.2005 r.) 11,50% (od 15.12.2008 r.) 13,00% (od 23.12.2014 r.) 8,00% (od 01.01.2016 r.) 5,00%
 - odsetki za opóźnienie: (od 01.01.2016 r.) 7,00%
- Z tyt. zobowiązań podatkowych** oraz składek na ubezpieczenia społeczne (rocznie):
 - (od 06.12.2012 r.) 13,50% (od 10.01.2013 r.) 13,00% (od 07.02.2013 r.) 12,50% (od 07.03.2013 r.) 11,50%
 - (od 09.05.2013 r.) 11,00% (od 06.06.2013 r.) 10,50% (od 04.07.2013 r.) 10,00% (od 09.10.2014 r.) 8,00%

KWOTA ROCZNEGO OGRANICZENIA PODSTAWY WYMIARU SKŁADEK W ROKU 2017

- kwota, powyżej której nie pobiera się składek na ubezp. em. i rent. 127.890

SKŁADKI NA UBEZPIECZENIA W ROKU 2017

- Społeczne**
 - fundusz emerytalny (pracownik – 9,76%; pracodawca – 9,76%) 19,52%
 - fundusz rentowy (pracownik – 1,5%; pracodawca – 6,5%) 8,00%
 - fundusz chorobowy (tylko pracownik) 2,45%
 - f. wypadkowy (tylko pracodawca) od 0,40% do 3,60%
- Razem ubezpieczenia społeczne:** pracownik: 13,71% pracodawca: od 16,66% do 19,86%
- **Fundusz pracy** (tylko pracodawca) 2,45%
- **GFSP** (tylko pracodawca) 0,10%
- **Fundusz Emerytur Pomostowych** (tylko pracodawca) 1,50%
- **Zdrowotne** (tylko pracownik – obciążenie pracownika 1,25%, bo 7,75% odliczane jest od podatku) 9,00%

DEKLAROWANE SKŁADKI MIESIĘCZNE DLA PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ (przy zatrudnieniu do 9 osób)

- Minimalna podstawa wymiaru składek na ubezp. społeczne i Fundusz Pracy:**
 - od 01.01. do 31.12.2017 r. (60% planow. przecięt. mies. wynagr. w gosp. narod. na 2017 r.) 2.557,80 zł
- Minimalna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne**
 - od 01.01. do 31.12.2017 r. (75% przecięt. mies. wynagr. w sektorze przeds. z zyskiem z IV kw. 2015 r.) 3.303,13 zł
- Minimalna składka na ubezpieczenie społeczne**
 - od 01.01. do 31.12.2017 r. (bez chorobowego – 29,32% podstawy wymiaru) 749,95 zł (z chor. 31,77%) 812,61 zł
 - w tym:
 - f. emerytalny (19,52% podstawy wymiaru) 499,28 zł
 - f. rentowy (8% podstawy wymiaru) 204,62 zł
 - f. chorobowy (2,45% podstawy wymiaru) 62,67 zł
 - f. wypadkowy (1,80% podstawy wymiaru) 46,04 zł
- Minimalna składka na Fundusz Pracy** (2,45% podstawy wymiaru) 62,67 zł
- Minimalna składka na ubezpieczenie zdrowotne**
 - od 01.01. do 31.12.2017 r. (9,0% podstawy wymiaru) 297,28 zł w tym odliczana od podatku (7,75%) 255,99 zł

SKALA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH W ROKU 2016

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi
ponad	do	
	85.528	18% podstawy minus 556 zł 02 gr
85.528		14.839 zł 02 gr + 32% nadwyżki ponad 85.528 zł

KWOTA ZMNIEJSZAJĄCA ZALICZKĘ NA PODATEK DOCHODOWY W ROKU 2016

- rocznie 556,02 zł
- miesięcznie (1/12 kwoty rocznej) 46,33 zł

ZRYCZAŁTOWANE KOSZTY ZE STOSUNKU PRACY W ROKU 2016 I 2017

- Podstawowe u jednego pracodawcy (siedziba zakładu i miej. zam. w tej samej miejscowości):
 - miesięcznie 111,25 zł
 - rocznie 1.335,00 zł
- Podstawowe dla wieloletowców (siedziba zakładu i miejsce zam. w tej samej miejscowości):
 - miesięcznie (u każdego pracodawcy) 111,25 zł
 - rocznie (nie więcej niż) 2.002,05 zł
- Zwiększone o 25% u jednego pracodawcy (siedziba zakładu w innej miejscowości niż zam.):
 - miesięcznie 139,06 zł
 - rocznie 1.668,72 zł
- Zwiększone o 25% u wieloletowców (siedziba zakładu w innej miejsc. niż zamieszkania):
 - miesięcznie (u każdego pracodawcy) 139,06 zł
 - rocznie (nie więcej niż) 2.502,56 zł

ULGA PRORODZINNA W ROKU 2016 I 2017

- Rocznie za każde wychowywane dziecko:
 - za pierwsze – 1.112,04 zł
 - za drugie – 1.112,04 zł (2.224,08 zł za dwoje)
 - za trzecie – 2.000,04 zł (4.224,12 zł za troje)
 - za czwarte i każde następne – 2.700,00 zł (6.924,12 zł za czworo)

PROGI DOCHODOWE I SKALA PODATKU DOCHODOWEGO OD OSÓB FIZYCZNYCH W ROKU 2017

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi	
ponad	do		minus kwota zmniejszająca podatek
	85.528	18% podstawy minus 556 zł 02 gr	
85.528		15.395 zł 04 gr + 32% nadwyżki ponad 85.528 zł	

KWOTA ZMNIEJSZAJĄCA PODATEK (ULGA PODATKOWA) W ROKU 2017

- Rocznie przy dochodach za rok podatkowy:
 - do 6.600 zł 1.188 zł
 - powyżej 6.600 zł do 11.000 zł obniżająca się w zależności od dochodu od 1.188 zł do 556,02 zł
 - powyżej 11.000 zł do 85.528 zł 556,02 zł
 - powyżej 85.528 zł do 127.000 zł obniżająca się w zależności od dochodu od 556,02 zł do 0
 - powyżej 127.000 zł 0
 - Miesięcznie (tylko do miesiąca, w którym dochody podatnika nie przekroczyły kwoty 85.528 zł) 46,33 zł
- Uwaga!** Ulga dla dochodów rocznych w dwóch przedziałach dochodowych wyliczana jest wg zasad (zapisanych w ustawie podatkowej) jako kwota:
- * w przedziale dochodowym powyżej 6.600 zł do 11.000 zł 1.188 zł pomniejszone o kwotę obliczoną według wzoru: 631,98 zł x (podstawa obliczenia podatku minus 6.600 zł) podzielone przez 4.400 zł;
 - * w przedziale dochodowym powyżej 85.528 zł do 127.000 zł: 556,02 zł pomniejszone o kwotę obliczoną według wzoru: 556,02 zł x (podstawa obliczenia podatku minus 85.528 zł) podzielone przez 41.472 zł

LIMITY DOPUSZCZALNYCH PRZYCHODÓW (OD 01.03.2017 R. DO 28.02.2018 R.) DLA POBIERAJĄCYCH ŚWIADCZENIA PRZEDEMERYTALNE

- Miesięcznie**
 - dopuszczalna kwota przychodu (25% przecięt. miesięcz. wynagr. w gosp. za 2016 r.) 1.011,80 zł
 - graniczna kwota przychodu (70% przecięt. miesięcz. wynagr. w gosp. za 2016 r.) 2.833,10 zł
- Rocznie**
 - dopuszczalna kwota przychodu (25% przecięt. miesięcz. wynagr. w gosp. za 2016 r.) 12.141,60 zł
 - graniczna kwota przychodu (70% przecięt. miesięcz. wynagr. w gosp. za 2016 r.) 33.997,20 zł
- Gwarantowana kwota świadczenia przedemerytalnego przysługująca osobie osiągnącej przychód przekraczający dopuszczalną kwotę przychodu, ale nie wyższy niż graniczna kwota przychodu:**
 - miesięcznie 520 zł
 - rocznie 6.240 zł

Uwaga! W przypadku przekroczenia dopuszczalnej kwoty przychodu (osiągnięty przychód bez doliczania wysokości pobieranego świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego) – miesięcznej 1.011,80 zł lub rocznej 12.141,60 zł, a nieprzekroczenia granicznej kwoty przychodu (tj. osiągnięty przychód bez doliczania wysokości pobieranego świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego) miesięcznej – 2.833,10 zł lub rocznej 33.997,20 zł, świadczenie podlega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia. W przypadku gdy w wyniku zmniejszenia kwota świadczenia byłaby niższa niż 520 zł, świadczenie wynosi 520 zł miesięcznie (6.240 zł rocznie). W przypadku przekroczenia kwoty granicznej świadczenie podlega zawieszeniu. Gdy dopuszczalna kwota przychodu nie jest przekroczona, świadczenie przysługuje w pełnej wysokości.

Opracował: JERZY PŁAZA

Arka płynie dobrym kursem

Jedyny we Wrocławiu teatr integracyjny ARKA jest ceniony w Polsce i Europie. Istnieje od 1993 roku, ale żeby go znaleźć w centrum miasta, trzeba zignorować długie oświetlone schody będące wejściem do Teatru Kameralnego. Trzeba podążyć w głąb podwórka, aby w jego rogu zobaczyć żółte drzwi, a nad nimi szyld Teatr ARKA.

Z inicjatywy Renaty Jasińskiej-Nowak, Andrzeja Nowaka i Bogdana Michalewskiego w 1993 roku powstał plan zorganizowania własnej sceny. Aktorzy po latach pracy na państwowych etatach chcieli pójść swoją drogą. Nie mając stałej siedziby, tułali się od wojskowego Klubu Gamizonowego, przez Czarny Salon Klubu Związków Twórczych po występy w szkołach. W 1997 do zespołu dołączył Alexandre Marquezy - aktor niezależnego teatru w Burgundii także pragnący wzorem Jerzego Grotowskiego zacierać bariery między aktorem a widzem, udowadniając, że spektakle można tworzyć wszędzie, jednocześnie dbając o wysoki poziom wartości moralnych i duchowych.

Teatr potrzebny widzom

Samodzielność działań i poglądów rozpoczęła się znacznie wcześniej. Zarządzająca instytucją Renata Jasińska z pasją opowiada, jak kilka lat po uzyskaniu dyplomu aktorskiego włączyła się w działalność „Solidarności” we wrocławskim Teatrze Lalek. Jak Kazimierz Braun w Teatrze Współczesnym tworzył legendarną scenę z niesamowitymi przedstawieniami. Stan wojenny zastał ją w jeleniogórskim Teatrze im. Cypriana Norwida. Tam w 1983 wraz Iwoną Stankiewicz i Andrzejem Nowakiem zaczęli występować poza zasięgiem cenzury w ramach Niezależnego Teatru Scena Czterdzieści i Cztery. Kościoły w Jeleniej Górze i w wielu miastach Polski otworzyły szeroko drzwi przed aktorami, którzy najpierw występowali z Księgami Narodu Polskiego i Pielgrzymstwa Polskiego Adama Mickiewicza. Po zabójstwie ks. Jerzego Popiełuszki powstał spektakl „Testament złożony z kazań męczennika”. Jak wspomina, działacze podziemnej „Solidarności” otoczyli skromny zespół opieką. Dbali o transport, noclegi, bezpieczeństwo. Siostry zakonne udostępniły poświęcony habit na potrzeby przedstawienia. Występ na jasnogórskich wałach przed czteremsetdziesięcioletnią rzeszą studentów zapamiętała jako mistyczne doznanie, dramatyczne skupienie tłumy, wraz z przenikliwą ciszą. W takich chwilach czuła, że teatr jest potrzebny widzom.

Zawodowo dyrekcja macierzystego teatru idąc za poleceniami Służby Bezpieczeństwa, przez pewien czas kazała dawać jej najgorsze, epizodyczne role. Wówczas Renata Jasiń-

ska więcej czasu wykorzystywała na występy w podziemiu. Wrocławskie kościoły przy Alei Pracy, Sudeckiej i Bujwida zamieniały się w tłumnie wypełnione sceny, z których płynęło wolne słowo. Zmieniono taktykę i dano jej do zagrania główne role. Nie zakłóciło to działalności opozycyjnej. Jednak, gdy macierzysty teatr dostał kontrakt na intratne przedstawienie zagraniczne, to właśnie jej odmówiono wydania paszportu. Jak wspomina, doświadczyła ludzkiej solidarności zawodowej: mimo pokusy finansowej koleżanki aktorki odmówiła występów na tzw. zastępstwo. Jak wspomina, nie bała się stosowanych wobec zespołu szykan, tj. częste rewizje, kontrole samochodów, rozmowy ostrzegawcze. Dlatego kolejną decyzją SB zerwano kontrakt z nią i jej mężem, co wiązało się tak-

że z utratą służbowego mieszkania w Jeleniej Górze.

Teatr potrzebny aktorom

Po takich doświadczeniach i obserwowaniu, jak od 1989 roku zmienia się sytuacja polskich artystów, rezygnuje z państwowej posady. Pojawia się potrzeba kontynuowania działalności według własnego pomysłu. W tym czasie we wrocławskiej operze trwa długi związkowy protest przeciwko nowej dyrektor Ewie Michnik. Doświadczenia z dzieciństwa, gdy była świadkiem, jak wiejska społeczność zabija niepełnosprawną kobietę, następnie choroba własnego dziecka były niewątpliwym impulsem do rozumienia teatru jako miejsca edukacji, terapii i kultury. Według tych zasad zrealizowali wkrótce spektakl „Kuglarze Pana Boga”, który

Siedziba Teatru Arka

zebrał mnóstwo pozytywnych recenzji. To w Teatrze Arka od 2004 roku osoby niepełnosprawne są pracownikami teatru. Jak podkreśla Renata Jasińska, ich zaangażowanie i wrażliwość to wartości dodane każdego kolejnego spektaklu. Często to ci aktorzy chcą więcej czasu spędzać w teatrze niż we własnym domu.

Teatr na lata kolejne

Były problemy z rozliczeniem dotacji z miasta Wrocławia. Znacznie mniejszej niż długi Teatru Polskiego. Jednak Renata Jasińska nie chce wypowiadać się o współczesności i innych instytucjach kultury. Za skromną sceną przy ulicy Menniczej stoi do-

robek kilkudziesięciu spektakli. Od wielu lat przy komplecie publiczności grana jest komedia Shirley Valentine. Zapomniane zabawki dzieci Kattynia, Inka czy Świat według Hieronima Boscha to nowsze przedstawienia o poważniejszej tematyce. Teatr Arka to pięcioro zawodowych aktorów i sześcioro adeptów, którzy przy wsparciu niewielkiego zespołu techniczno-organizacyjnego wzbogacają ofertę kulturalną Wrocławia bez szokowania nagością czy brutalnością. Jak podkreśla założycielka Arki, nie planują wywoływania skandalu etycznych, religijnych w celu zwiększenia frekwencji.

TB

Niech żyje Pietrzak

Było to 11 marca 1968 roku. Krakowskie Przedmieście w Warszawie. W kawiarni Nowy Świat odbywała się właśnie słynna wówczas Giełda Piosenki. Brałem w niej udział jako śpiewający student Uniwersytetu Wrocławskiego. Występowała także studentka AWF

wracać z jeszcze większą determinacją. Krzyki, kamienie, gaz. Przekorna w założeniu autora piosenka z puentą, że jak nie pójdziesz na wiatraki, życie przeminie, zabrzmiała jak groteskowy hymn. Wybiegliśmy na ulicę, gdzie właśnie pakowano studentów do suk.

opolskim festiwalu. Śpiewał wtedy, że „Marsjanie nie zagrażają Ziemi”. Piosenką i Pietrzakiem była zachwycona Anna German. Ja zaś wyobrażałem sobie, ile tekstów odrzuciła mu szalejąca cenzura.

Nie mam wątpliwości, że Pietrzak był zawsze przekorny i niepokorny.

Na jego postawę miał zapewne wpływ rodowód powstańczych dziadków, wujów i ciotek, o czym precyzyjnie śpiewa w piosence o kontrolerze. Gdy nastąpił karnawał „Solidarności”, Janek ze swoją piosenką „Żeby Polska...” niósł się na falach historii i jak mało który pieśniarz ją współtworzył. Kiedy zaśpiewał w opolskim amfiteatrze, ta urzekająca prostym komunikatem piosenka stała się powszechna jak Mazurek Dąbrowskiego. Trwa, ponieważ jest nadal potrzebna, będąc utworem narodowym i normatywnym minimum państwowości. Takiego zaszczytu nie dostała żadna polska piosenka. Aktualności nie straciły też „Nielegalne kwiaty”, wtedy gdy wywożono tysiące zniczy i kwiatów z Krakowskiego Przedmieścia po smoleńskim dramacie.

Kaczmarek już nie było. Młynarski grał w inteligencję. Ten pierwszy w roli komentatora historii i rzeczywistości pozostał niedościgniony. Starczało mu odwagi i przenikliwości w dziesiątkach piosenek, pośród których „Mury” były tylko zgrabnym

zapożyczeniem. Ten drugi czarował nas lekkością słowa, jakby to on sam wiedział właśnie, w co się bawić. Jego recepta, by robić swoje, była tyle pozytywna co i konformistyczna. Zastanawiałem się, dlaczego ten warszawiak z krwi i rodziny nie napisał piosenki o Powstaniu Warszawskim. Oczywiście będzie mi go brakowało.

Jednak to właśnie Jan Pietrzak jest w gruncie rzeczy największym żyjącym bardem polskim. Nie w tym rzecz, że potrafi też chwycić gitarę. Nie dał się, a może i nie dano mu się skomercjalizować. Przeganiał go kabaret po Warszawie. Pod własną Egidą przetrwał, nie schlebując władzy. Teraz po raz pierwszy nie jest celebrytą opozycji. Choć także władza, która ma „dać radę”, specjalnie go nie rozpieszcza. Półtora roku minęło nim pokazała go TVP. Możemy się cieszyć, że świetną oprawę jego programu „Niech żyje Polska” stanowiła śpiewająca młodzież z wrocławskiego XVII LO im. wspaniałej poetki piosenek - Agnieszki Osieckiej. Prawdę pisząc, ta młodzież stworzyła lepszy kontekst dla mistrza niż ekipa jego kabaretu. Na niedawnym koncercie w Imparcie profesjonalści bledli przy licealistce Paulinie Szlachcic, która śpiewała piosenkę „Nadzieja”. Myślę, że i Janek łzę uronił. Niech spełniają się jego marzenia o polskiej Polsce, o zburzeniu wiernopoddańczego pałacu i przynajmniej to o Łuku Triumfalnym nad Wisłą w setną rocznicę Bitwy Warszawskiej. Daj mu Boże tyle zdrowia, co talentu dałeś!

WOJCIECH ROHATYN POPKIEWICZ

Jan Pietrzak z młodzieżą z XVII LO

Maryla Rodowicz, jak się wydawało faworytka jurorów. Jednak wygrał Jan Pietrzak. Energiczny, pogodny gołowos z kabaretu Hybrydy śpiewał wówczas piosenkę pt. „Spokojnie chłopie” i to nie było bez znaczenia. Za oknami kawiarni gęstniał pochód studentów, wycofując się pod naporem palowników z MO, by po chwili

Potem jakaś brama i stryżek u babci, gdzie wcisnęło się kilkadziesiąt osób. „Panowie, tu od powstania nie było takiego ruchu” – mówiła gospodyni, częstując herbatą. My wiedzieliśmy tylko jedno: Socjalizm jest do dupy! Walka partyjnych frakcji nas nie interesowała. W rok, czy dwa, potem spotkałem Janka na

Wydarzenia

FOT. JANUSZ WOLNIAK

Szkolenie uczestników Wszechnicy SiP

Wszechnica Społecznej Inspekcji Pracy działająca przy Regionie Dolny Śląsk NSZZ „Solidarność” na swoim kolejnym spotkaniu 31 marca odbyła II część szkolenia pt. Warsztaty z autoprezentacji. Wszechnica to wyższa forma kształcenia dorosłych w formie serii wykładów na określony temat z udziałem wykładowców wyższych uczelni, instytutów naukowych i innych instytucji. Wykorzystuje w swojej działalności dydaktycznej różne formy aktywizujące przekazu wiedzy jak: seminaria, prelekcje, wykłady, warsztaty tematyczne. Pracą dydaktyczną Wszechnicy kieruje Paweł Chabiński.

FOT. JANUSZ WOLNIAK

Przekazanie relikwii św. Wacława

W kościele św. Stanisława, św. Doroty i św. Wacława 22 marca odbyła się uroczystość przekazania relikwii św. Wacława. Mszy św. przewodniczył prymas Czech kard. Dominik Duka z udziałem abp Józefa Kupnego i licznie zgromadzonego duchowieństwa, parafian i młodzieży. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele władz państwowych na czele z wojewodą Pawłem Hreniakiem i samorządowych z prezydentem Wrocławia Rafałem Dutkiewiczem. W wygłoszonej homilii kard. Duka przybliżył postać św. Wacława i jego rolę w historii naszych narodów.

FOT. JANUSZ WOLNIAK

Szkieletor wkrótce przestanie straszyć

Od miesiąca trwa wyburzenie najbardziej znanego wrocławskiego szkieletora, czyli niedokończonego parkingu wielopoziomowego przy ul. Kolejowej w samym centrum miasta. Obiekt straszy już od 15 lat. Ten obiekt od lat służył jedynie amatorom ekstremalnych sportów. Chociaż był ogrodzony, to dochodziło tam do groźnych wypadków. Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego przy nasypie może powstać budynek biurowo-usługowy z parkingiem podziemnym. Według zapisów w dokumentacji nowy obiekt ma być gotowy w stanie surowym zamkniętym do końca 2019 roku.

opr. jw

I Ogólnopolski Konkurs Historyczny „Solidarność Walcząca 1982-1990”

Cele konkursu:

- ◆ Poznanie najnowszej historii Polski,
- ◆ Upowszechnienie wiedzy o działalności podziemnej SW,
- ◆ Przybliżenie postaw niepodległościowych i patriotycznych w latach 1982-1990,
- ◆ Ukazanie różnych dróg w dążeniu do odzyskania niepodległości,
 - ◆ Pokazanie sylwetek ludzi SW.

Konkurs adresowany jest do młodzieży gimnazjalnej, ponadgimnazjalnej oraz do osób dorosłych – świadków historii.

Regulamin konkursu dostępny jest na stronie www.gazetaobywatelska.pl

Organizatorem konkursu jest Stowarzyszenie „Solidarność Walcząca” z siedzibą we Wrocławiu, ul. Barlickiego 28, 50-324 Wrocław

Prace można przysyłać na adres Stowarzyszenia lub pocztą elektroniczną: swkonkurs@wp.pl do 15 maja 2017 roku.

Finał konkursu 10 czerwca 2017 roku we Wrocławiu.

Patronat honorowy konkursu obejmują:

APELUJEMY DO PODATNIKÓW

1%

Przeznaczcie 1% ze swojego należnego podatku za 2016 r. na jedną z inicjatyw naszego Regionu:

- **Stowarzyszenie Charytatywne im. Kazimierza Michalczyka**, powołane przez Zarząd Regionu NSZZ „Solidarność” Dolny Śląsk, które pomaga naszym związkowcom i członkom ich rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej; Nr w KRS: 0000244836,
- **Dolnośląskie Stowarzyszenie Kultury Zdrowotnej i Sportu NSZZ „Solidarność”** – jest organizatorem wielu imprez sportowych integrujących członków naszego Związku. Nr w KRS: 0000027102.

Aleksander Podrabinek

– człowiek zwyczajnie przyzwoity

Występujący w programie telewizyjnym Studio Wschód 1 kwietnia Aleksander Podrabinek zapytany o ostatnie protesty w Rosji w kontekście przyszłych losów prezydenta Putina skonstatował, że ewentualny następca może być jeszcze gorszy.

Kilka dni wcześniej Podrabinek przebywał we Wrocławiu, gdzie podczas spotkania autorskiego został uhonorowany przez Marszałka seniora Kornela Morawieckiego Krzyżem Solidarności Walczącej. Wręczając mu odznaczenie, Morawiecki powiedział: – To człowiek zwyczajnie przyzwoity. Wielką część swego życia

okrutniejszą metodę – psychiatrię represyjną. Do dziś konsekwentnie i bezkompromisowo idzie drogą wolności jako niezależny dziennikarz i obrońca praw człowieka w Rosji.

Lektura książki Podrabinka daje olbrzymią wiedzę nie tylko o jego losach, ale o całej historii ruchów dysydenckich w Związku Sowiec-

Sołżenicyna, Władimira Bukowskiego, Aleksandra Ginzburga, Eduarda Kuzniecowa, Marka Dymczyca, Gieorgija Winsa i Wałentyna Moroza. Pozostali wyjechali dobrowolnie.

Ciekawa jest cała konstrukcja publikacji. Choć autor zachowuje chronologię, to od początku wprowadza rozmaite dygresje i aluzje do czasów nam bliskich, jak choćby re-

sząc przez cztery lata książkę „Medycyna karna”. Udało mu się publikację przemyścić pocztą dyplomatyczną w 1977 r. do USA, gdzie została przetłumaczona i wydana.

Podrabinek nie tylko odsłaniał kulisy wstydlivych machinacji władzy, ale dzięki swojej bezkompromisowej postawie czynnie pomagał ludziom osadzonym w psychuszkach.

Przyszłł jednak moment, że sam potrzebował wsparcia i pomocy. Najpierw były to wezwania na wielogodzinne przesłuchania, potem krótkie areszty, ciągła inwigilacja, rewizje, potem proces, a na końcu wieloletnie więzienie w sowieckim łagrze.

Jego zachowanie podczas tych represji to niemal hagiografia dysydenta. To wzorzec miar dla przesładowanych politycznie. Podrabinek miał skąd czerpać wzory zachowań. Wiedział, jak zachowywali się starsi koledzy. Szybko stali się jego partnerami.

Ukazanie mechanizmów władzy

Wielką zaletą książki jest ukazanie od środka mechanizmów systemu komunistycznego. Wiele napisano na ten temat publikacji, ale obserwacje tego dysydenta i jego doświadczenie są bezcenne.

Wydawana regularnie przez opozycjonistów rosyjskich „Kronika Bieżących Wydarzeń” zyskała w Podrabinku nowego autora tworzącego rubrykę „Represje psychiatryczne”. Oczywiście te samizdaty docierały do bardzo ograniczonej liczby odbiorców. Najważniejsze było, kiedy były przekazywane zagranicznym korespondentom i dyplomatom. Rosyjskojęzyczne stacje radiowe miały już spory zasięg odbiorców, podobnie jak u nas radio „Wolna Europa”.

Propozycja nie do odrzucenia

W pewnym momencie Podrabinek stał się już tak niewygodny dla władzy, że dostał otwarcie propozycję, jak to nazwano „humanitarnego aktu rządu sowieckiego”. Dostał cztery dni do zastanowienia. Jednak swoim oprawcom nie pozostawił złudzeń. Deklaracja brzmiała heroicznie: „Nie chcę siedzieć za kratkami, ale też nie boję się łagru. Cenię swoją wolność, ale nie handluję nią. Nie ulegnę żadnemu szantażowi. Czyste sumienie jest dla mnie ważniejsze niż osobista pomyślność. Urodziłem się

w Rosji. To jest mój kraj i powinienem w nim pozostać, bez względu na to, jak tu jest ciężko i jak łatwo jest na Zachodzie. Na ile tylko będę mógł, również w przyszłości będę próbował bronić tych, których prawa są tak brutalnie depytane w naszym kraju. To moja odpowiedź. Zostaję.”

Archipelag Gułag

Sama odmowa nie załatwiła sprawy. KGB rozpoczęła subtelną, acz niepozostawiającą wielkiego wyboru nietyczną grę wokół jego ojca i brata. Jednak Aleksander pozostał nieugięty. Szantaż się nie powiódł. Teraz już wiedział, że czeka go nieuchronna kara, zesłanie. Gułagi zostały rozslawione przez Aleksandra Sołżenicyna. Archipelag Gułag rosyjskiego noblisty to szandarowe dzieło.

W polskiej literaturze mamy też wiele wybitnych świadectw na ten temat, z najslawniejszą książką „Na nieludzkiej ziemi” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Książka Aleksandra Podrabinka wpisuje się w ten niestety ponury kanon dzieł o ciemnej stronie ludzkiej egzystencji. Totalitarna władza w Związku Sowieckim urządziła ludziom piekło na ziemi. Nie każdy potrafił przez nie przejść.

Bohater książki nie ukrywa swoich chwil słabości, zwątpień i różnych dylematów, ale jego całe życie pokazuje, że może dzisiaj szczerze spojrzeć w lustro, bo pozostał dalej wierny swoim ideałom. Dalej nie godzi się, już w nowej Rosji, na gwałcenie praw człowieka. W jednym z ostatnich wywiadów powiedział: „Sytuacja w Rosji przypomina sytuację, która występuje we wszystkich krajach autorytarnych. Rosja nie jest i nigdy nie była państwem demokratycznym. Choć powstały niektóre instytucje, znane w krajach demokratycznych, to w praktyce one nie mają żadnej mocy sprawczej”.

Ale Rosja na szczęście ma Podrabinka.

JANUSZ WOLNIAK

Prof. Mikołaj Iwanow, Aleksander Podrabinek i Kornel Morawiecki podczas spotkania w siedzibie Solidarności Walczącej

poświęcił, żeby innym było lepiej. Chciałbym, żeby między naszymi narodami była wreszcie jakaś normalna relacja, sąsiedzka, a najlepiej przyjaźni. Przypomniał ponadto, że pod koniec lat 80. Podrabinek przyjeżdżał do Polski i upowszechniał w swoim kraju i na świecie idee „Solidarności Walczącej”. Uroczystość i spotkanie z Aleksandrem Podrabinkiem odbyła się 25 marca w siedzibie SW we Wrocławiu.

Autor książki o dysydentach

Kim jest Aleksander Podrabinek i jakie były jego losy, można dowiedzieć się z książki „Dysydenci. Nieuleczalnie posłuszni”, o której w przedmowie czytamy: Aleksander Podrabinek, buntując się przeciwko życiu na zasadach państwa sowieckiego, jako młody chłopak włącza się w ruch dysydencki. W samym jego centrum spotyka takie postaci, jak Andriej Sacharow, Aleksander Sołżenicyn, Petro Hryhorenko, Aleksander Zinowjew. Opisuje akcje demokratyczne, odważnie demaskuje aparat represji i jego naj-

kim. Trochę szkoda, że brak indeksu osobowego przywoływanych postaci, ale rozumiem, że to nie jest dysertacja naukowa. Zapewniam jednak, że każdy, kto sięgnie po tę książkę, dowie się więcej niż z jednej encyklopedii. Autor barwnie kreśli w niej sylwetki wielu już nieżyjących ludzi, ikon oporu wobec komunizmu.

Czynny opór wobec władzy

Tam, w latach 70. i 80., w czasach rządów towarzysza Breżniewa i kolejnych genseków, ludzi otwarcie przeciwstawiających się władzy wielu nie było. Konsekwencją nawet biernego oporu były kary więzienia, zsyłek do obozów przymusowej pracy czy deportacja z kraju. W tym ostatnim przypadku Podrabinek obala pewne mity z tym związane. Wylicza, że w rzeczywistości tylko 7 osób autentycznie deportowano. Wielu innych nie wytrzymało opresyjnych działań i później tworzyli wokół siebie różne legendy.

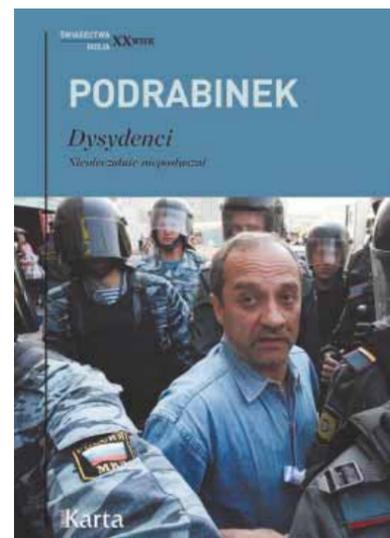
Według pisarza Sowietci przymusowo wydalili z kraju Aleksandra

fleksję o pewnym zdarzeniu z 2003 roku. Wtedy w Moskwie odwiedził go Bukowski. Przed kamienicą znowu pojawili się smutni panowie, tylko, jak zauważył, teraz nie siedzieli już w wołdze, ale w nowoczesnym samochodzie.

Wieczny opozycjonista

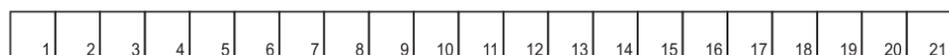
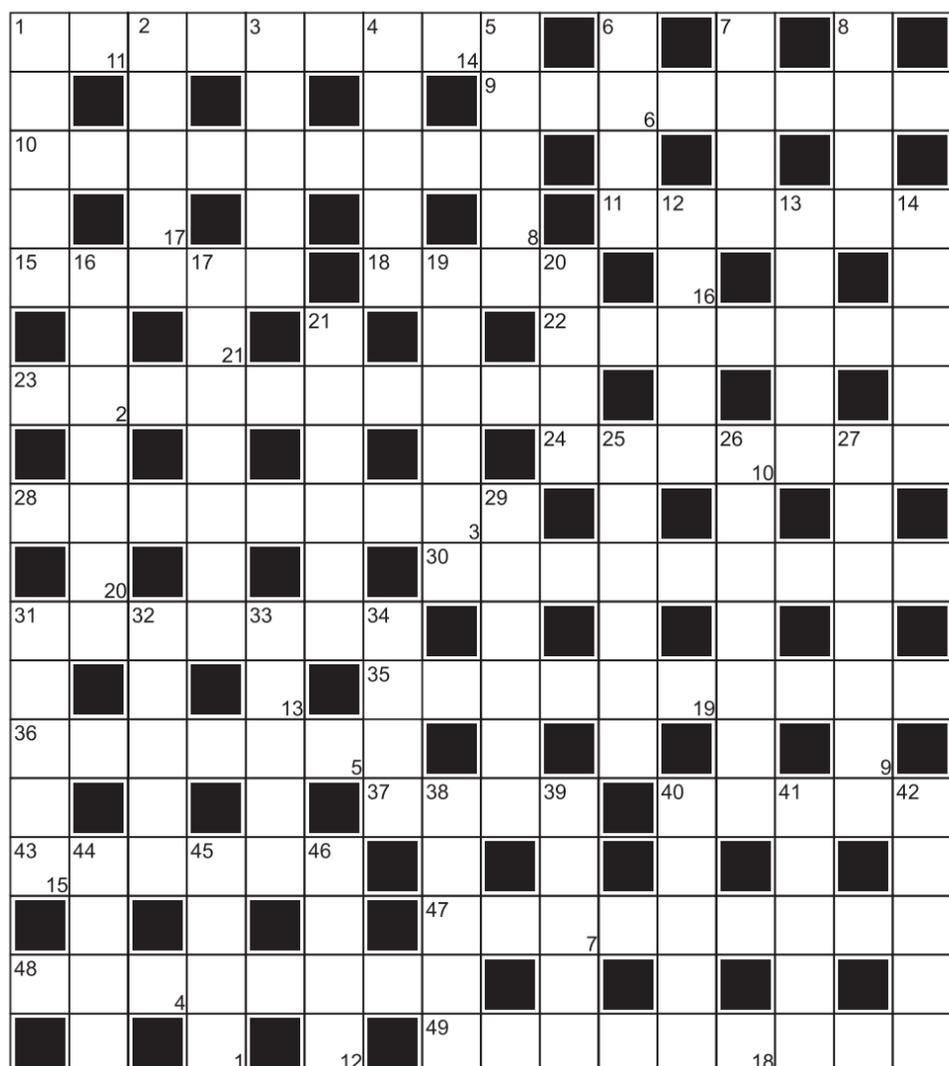
Podrabinek to wieczny opozycjonista. To człowiek niezdający się nigdy złamać. Jego karta życia zapisana jest od najmłodszych lat chwalebny czynami. Wychowywał się w rodzinie rosyjsko-żydowskiej. Matka Rosjanka szybko ich osierociła. Został z ojcem i bratem. Pochodzenie żydowskie ojca lekarza wielokrotnie determinowało jego życie.

Rozmaite studia i zajęcia, które podejmował były związane z medycyną. Praktyki nabierał, pracując w pogotowiu ratunkowym. Zdobył olbrzymie doświadczenie i wiedzę na temat sowieckich szpitali psychiatrycznych wykorzystywanych przez władzę do eliminowania przeciwników politycznych. Postanowił ujawnić te mechanizmy, pi-

Aleksander Podrabinek. Dysydenci Nieuleczalnie Nieposłuszni. Wydawnictwo: Ośrodek KARTA. Warszawa 2017, tłumaczenie z jęz. rosyjskiego Jerzy Szokalski

Krzyżówka nr 4

Poziomo:

- 1 twardszy dżem
 9 przed Koziorożcem
 10 wyrażenie algebraiczne będące sumą jednomianów
 11 domek w ogrodzie
 15 z jej soku tequila
 18 Irena dla bliskich
 22 szkolna lub rejestracyjna
 23 tu powstaje samogon
 24 z nagrodami
 28 orzeszek ziemny
 30 zdobywczyńi nagrody
 31 owca o bardzo cenionej, cienkiej wełnie
 35 posterunek policji
 36 zakaz handlu z jakimś krajem
 37 zasyпка dla bobasa
 40 przyboczna lub marszałkowska
 43 Pucka lub Gwinejska
 47 Janusz, przewodniczący dolnośląskiej „Solidarności” w latach 1998-2010
 48 maszyna do cięcia papieru
 49 z grządkami pod oknami

Pionowo:

- 1 orator
 2 warzywo, symbol zdrowia
 3 jedna z trzech w Trójcy Świętej
 4 potrzebne podejrzanemu

- 5 Adam, poeta „Do młodych”
 6 statek Noego
 7 1% dolara
 8 świeci nad witryną
 12 państwo z Bejrutem
 13 francuskie żegnaj
 14 objęcie wyższego stanowiska
 16 miejsce prowokacji antypolskiej w 1939 r.
 17 znakomity, znamienity, czołowy
 19 garnek z rączką
 20 szturm, natarcie
 21 siły zbrojne
 25 skwarki na kaszy
 26 równoboczny prostokąt
 27 przerywa program w TV
 29 cukier palony
 31 obosieczny lub Damoklesa
 32 bonifikata w sklepie
 33 pracuje pod wodą
 34 pływający transporter opancerzony
 38 miękka tkanina jedwabna
 39 małe drzewo bez pnia
 40 plucha, szaruga
 41 dawne określenie Ukraińca
 42 zygzakowaty wąż
 44 solówka diwy
 45 przyfrontowy rów
 46 udzielany uchodźcom

SK

Litery oznaczone w prawym dolnym rogu krątek utworzą hasło, które odnosi się do treści zamieszczonych w bieżącym numerze „DS”. Wśród osób, które do 15 maja nadesłały mailem na adres redakcja.wroc@solidarnosc.org.pl prawidłowe rozwiązanie (hasło krzyżówki), rozlosujemy 3 nagrody. W tytule maila proszę wpisać *Krzyżówka nr 4*.

Dziękujemy za nadesłane rozwiązania. Nagrody za rozwiązanie marcowej krzyżówki otrzymują: pani Małgorzata z Wrocławia, pan Andrzej z Twardogóry oraz pan Andrzej z Oławy. Nagrody wysłamy pocztą. W tym miesiącu są to gry edukacyjne „Znaj znak” wydane przez IPN. Gratulujemy.

HUMOR

– Jak się nazywa lekarz, który leczy Pandę?

– Pandoktor

○○○○

Pyta kanibal kanibala:

– Jadłeś coś dzisiaj na kolację?

– Ani trochę.

○○○○

Wbiega do banku liczba PI i mówi:

– Dawać kasę!

Na co jeden z pracowników do pozostałych:

– Róbcie co każe, ona jest nieobliczalna.

○○○○

Najlepszy przyjaciel kobiety to kot. Żaden kot nie zapyta się:

– „Czego żresz po nocy?”. Będzie żałował razem z nią.

○○○○

Żona mówi do męża:

– Kochanie, jaka ja byłam głucha i ślepa, jak za ciebie wychodziłam.

– No widzisz, z jakich chorób cię wyleczyłem...

○○○○

Dziennikarz pyta gościa przy Ścianie Płaczu:

– O co się pan modli?

– O to, aby skończyły się głód i wojny na świecie.

– I?

– Jakbym gadał do ściany.

○○○○

Blondynka w ciąży stoi przed lustrem. Patrzy, głaska się po brzuchu i mówi:

– Może to nie moje.

○○○○

Po czym poznać, że jesteś już stary?

Auta z twojego rocznika zamiast tanieć, drożeją.

○○○○

Siedzą sobie dwie blondynki na balkonie w słoneczny dzień i rozmawiają. Nagle jedna z nich zadaje ciężkie pytanie:

– Słuchaj, co jest bliżej nas: Księżyc czy Paryż?

Na to druga:

– Pewnie, że księżyc! A czy Paryż wiadać z naszego okna?

○○○○

Z czym prawnik je pączka?

Z adwokatem.

○○○○

– Dlaczego faceci noszą zdjęcie dziewczyny w portfelu?

– Żeby przypominało, że w tym miejscu mogły być pieniądze?

Z CYKLU: MISTRZOWIE BHP

